

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

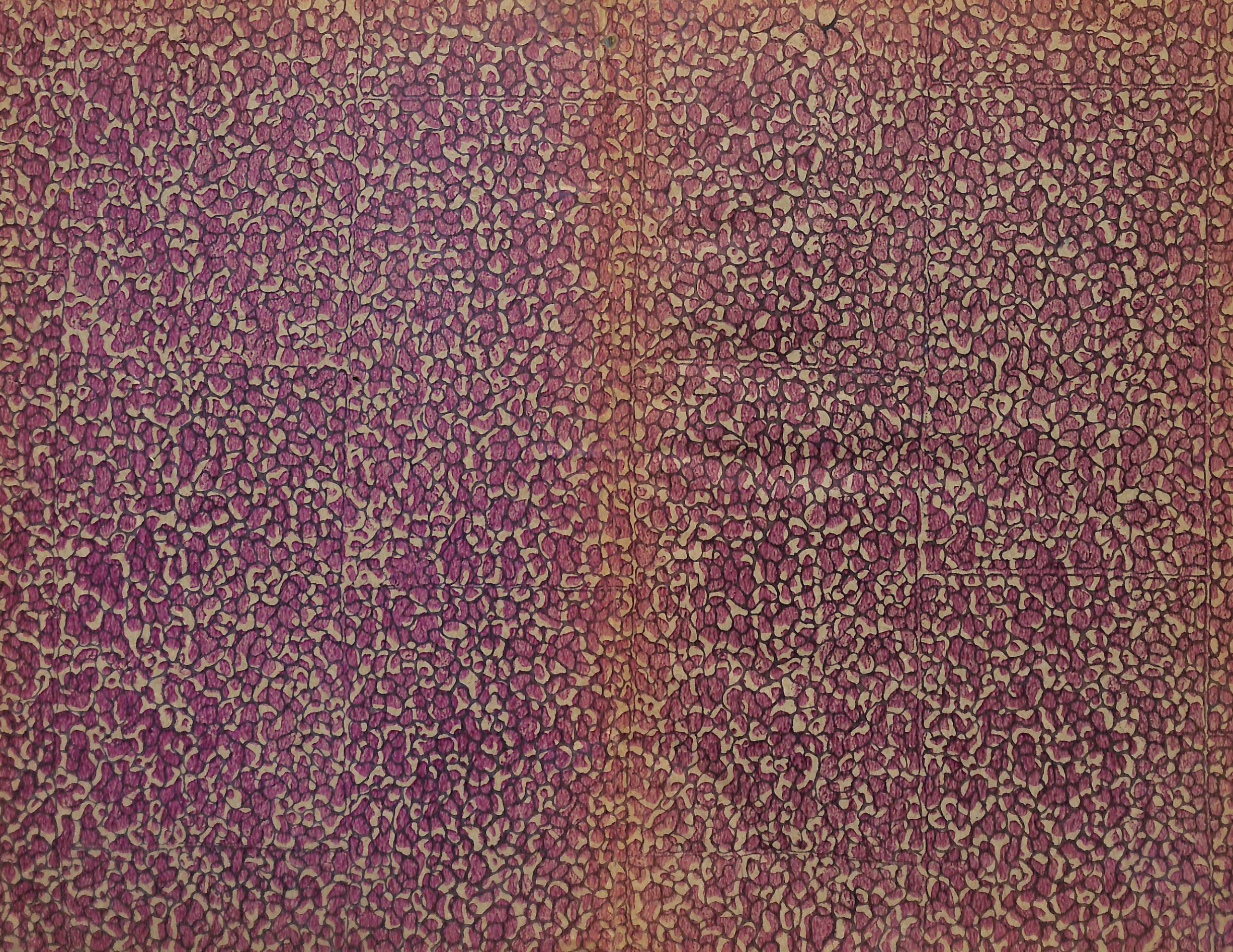
Adapt — remix, transform, and build upon the material

1909

3667

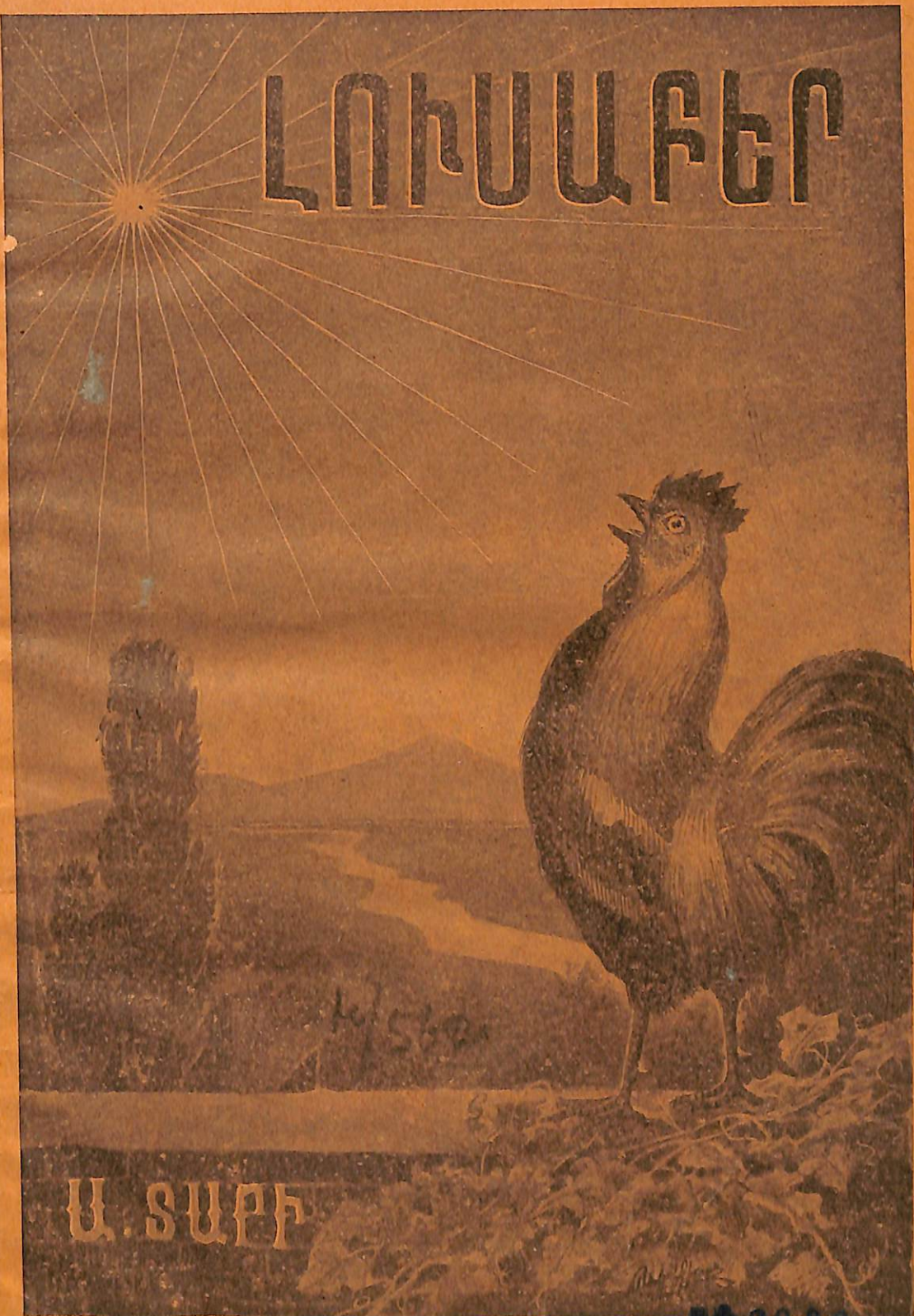
1909-8

L-61

Երբ

ԼՈՒՍԱԲԵՐ

Ա. ՏԱԲԻ

2002

A P.M.
4-256a

ԹՈՅԼՈՏՐԻԱԾ Է ԿՈՎԿԱՍԻ ՌԻՍՈՒՄՆԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵՐՋԱՆԻՆՈԳՍԱՐՁՈՒՄԻՑ ՈՐՊԷՍ
ԴԱՍԱԳԻՐԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՏԱՐԲԱԿԱՆ ԵՒ ՄԻՋՆԱԿԱՐԳ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ՀՍՍԱՐ.

491.99-8
Կ-61

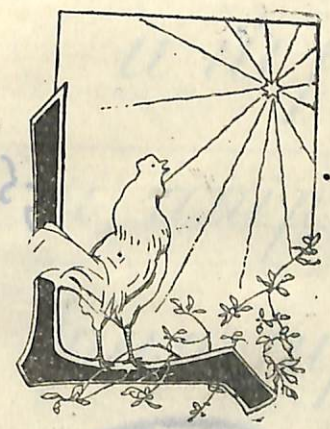
ԼՈՒՍԱԲԵՐ

Ա. ՏԱՐԻ

ԱՅՐԲԵՆԱՐԱՆ ԵՒ ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

Կ Ա Ջ Մ Ե Ց Ի Ն
ՍՏ. ԼԻՍԻՑԵԱՆ, ՅՈՎՀ. ԹՈՒՄԱՆԵԱՆ և Լ. ՇԱՆԹ

ՊՍԿԵՐԱԶԱՐԿԵՑ
Վ. ԱՍԻԿԵԱՆ

Յ-ՐԴ ՏԻՊ

Ներ ինքնուրոյն եւ փոխադրած յօդածոների, ինչպէս եւ մեր նկարների
արտատպութեան իրաւունքը վերապահում է

14363

Ք Ի Ց Լ Ի Ս
ԷԼԷՔՏՐԱԶԱՐԳ ՏՊԱՐԱՆ ՕՐ. Ն. ԱՂԱՆԵԱՆՍԻ. ՊՈԼԻՑ, 7
1909

2010

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

Ս. ՏՈՒՆԻ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԿՐԹԱԳՐԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

4-8155

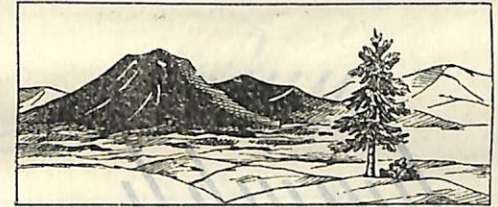
1514-63

Ա Յ Բ Բ Ե Ն Ա Ղ Ա Ն

ա

ա ա ա

ա ա ր

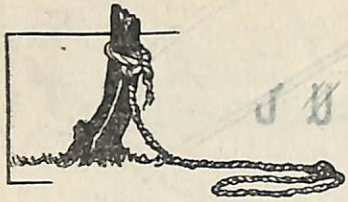
ա ա ա, ա ա ր, ա ր ա

կ ա ր ա ր ա

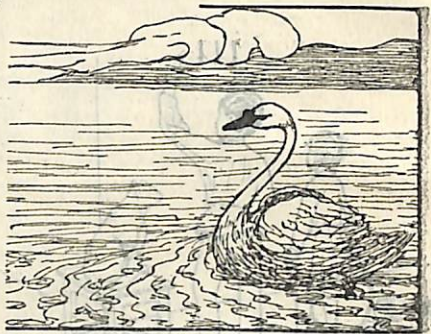

կ ա ր ա ա

Կապ

Կապ, Կապ

Կապ, Կապ

Կապիկ Կապիկ Կապիկ

Կապիկ

Կապիկ, Կապիկ

Կապիկ-Կապիկ

Կապիկ, Կապիկիկ, Կապիկիկ

Կապիկ, Կապիկ Կապիկ

Կապիկ, Կապիկիկ Կապիկ Կապիկ

Կապ, Կապ

Կապիկ, Կապիկ

Կապիկ Կապիկ, Կապիկ Կապիկ

Կապիկ, Կապիկ Կապիկ Կապիկ

Կապ

Կապ, Կապ, Կապ

Կապիկ, Կապիկ, Կապիկ

Կապիկ, Կապիկ Կապիկ Կապիկ

Կապիկ Կապիկիկ Կապիկ-Կապիկ

Կապիկ Կապիկիկ Կապիկ-Կապիկ

ՏոՏ

կոս, կոսից, քոս, կոս
 Տի քոսքան կոսկոս
 պարի քան կարՏի ՏոՏի
 Տի արկի, կոՏի

Իլիկ

լար, լոր, սար
 լարի, Տի սլարի
 Տի Տիլ քան, քար քարիս
 կոՏի, լակոս, Տի լակի

Կրնակ

Տի Տիքան նրկարի
 ա արարիկ, Տի կրնրն
 արիարիկ սրա, Տիքիկ սրա
 արկլոր արարիկը կր Տիքի

Նանակ

Տի անան պանիք
 պարոն, արկիկ
 նանիկ սարի արկիկիկ
 նանի, նանի, իլիկ նանի

ՆԱԼԱԿ

ՄԱԼԱՐ, ԱԼԱՆԱԿ

ԳՐԵՆԵՐԻՆԻ ԱՄԱՆԻՐ ԳՐԱՐ ԵՐԱ

ՏՐԵՆԵՐԻՆ ԿԱՆԻՐԻ ԿՐԿՐՈՐԻՐ ԳՐԱՐ ԱԼ,
ԿՐԵՆԿԱՆԻՐ ԴԱԼ ԿԱՎՐԻԼ ԿՐԵԱԼ

ՈՒԿ

ՈՒԿՐԱՆԻՐ ԱՎՐԱՄՈՒՆԻՐ

ԿՐԵՐ ԳՐՈՒՐ ԿՐՈՂ ԳՐՈՒՐ

ԿԱՎՐՈՒՆ ԿԱՎՐԻԿԻ ՈՒՎԻՆ

ԿՐԵՐՈՒՆ ԱՄԱԼ «ԿՐԵ-ԿՐՈՒ, ԿՐԵ-ԿՐՈՒ»

Ա Ս

Ա Ս

Ա Ս

Կ Կ

Լ Լ

Մ Մ

Մ Մ

Ն Ն

ա ս, արա. տատիկ, պապիկ.

տոպրակը տար կարի.

մի աման կարմիր սալոր.

կիրակի պըստիկին տար սարը.

լորիկը տապ արաւ արտում.

պատի տակ մի նապաստակ.

պարանը տամ, ուլիկը կապի.

մուկը ընկաւ կարասը.

նախորդ մըտաւ իր տընակը.

տատիկըս միս տապակի,

պապիկըս նըստի ուտի.

կատուն՝ միանու, միանու,

ուլիկը՝ մըկըկըկը, մըկըկըկը.

Ռ Ս

Ր Ը

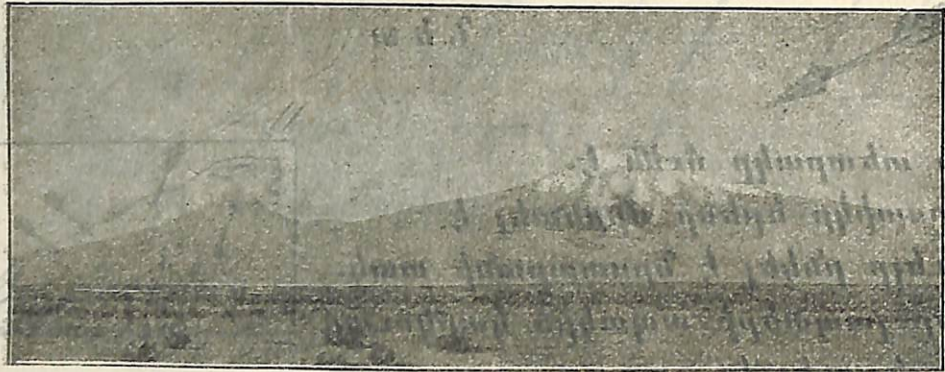
Մ Ս

Ր Է

Ր Ը

Լ Լ

ՈՒ ՈՒ

Մասիս սարը

Մ ա Միրան, Միսակ, Մասուն:

Ս ա Սիրա, Սիննա, Սնիր:

Մ ս Մարիա, Մինաս, Մարիա:

Ս ս Սիրուն արև, ել, ել:

Ս ա Սուպերը կորան: Սրևը ելաւ:

Մ մ Մարկոսն էլ լըւանում է երեսը:
Սաստուր, ասա՛ տուր:

Մուկն ու մանուկը

Մի սիրուն մուկ մըտաւ նրստարանի տակ:

—Մուկը, մուկը, նանի, ասա մանուկը:

Մըկանը կատուն կալաւ, տարաւ:

—Մուկը, իմ լաւ մուկը, նանի,
տուր իմ մուկը, — ըսկըտաւ լալ
մանուկը:

Կ կ Կարասիք, Կարասիք:

Ա պ Այլըրոս, Այլըրոս:

Ս Կ Սիրան, Սիրան:

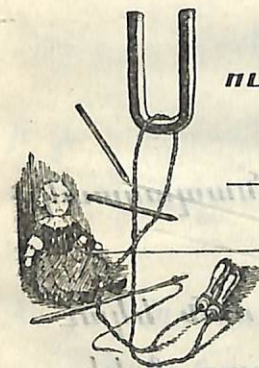
Կ կ Կըրակ արա ու միսը տապակի:
Կատուն միսը տարաւ:

Պ պ Պըստիկ Մարիամը մի պըստիկ
սանրը ունէր: Անպիտան Պետրոսը
սանրի ատամը կտարել է:

Տ տ Տիրանը սաստիկ լալիս էր:
Տիկինը նըրան տարաւ տուն:

Սրբաւիտ Սուրենը

ուրենը մէկ կողմէկ է տանում կըրպակ
ու ասում.

—Մէկ լաւ մըտրակ տուր, երկու կարմիր
մատիտ տուր, մէկ երկար պարան տուր,
մէկ սիրուն տիկնիկ տուր, կէս կողմէկ
էլ ետ ասուր:

ն ն նունիկ, նիւսէս

ե է եւա, եւրոպա

է է էսէ, էնէ

Ն ն նամակը տուր նունիկին:

Նա էլ տանի նանիկին:

Ե է եւա, լաւ մըտիկ տուր:

Երկու ուղիկներ ելան

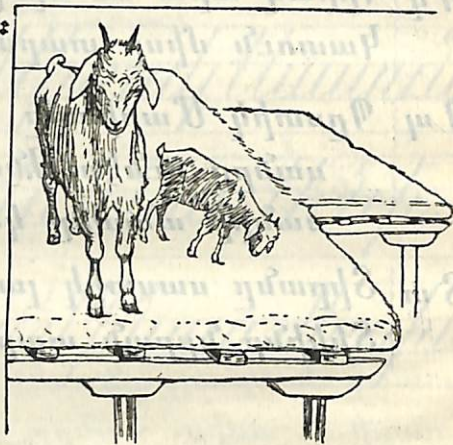
կտուրը:

Է է էս նըկարը Նոր-Տարուն

պապիս նըւէր պիտի

տամ:

Էնպէս պիտի սիրի:

Պրատիկ նապաստակը

Կար մի սիրուն պրատիկ նապաստակ:

Նրրա մարիկը կորաւ:

Նա ման եկաւ արտում, ման եկաւ

երկար, ու իրիկունը տրրտում եկաւ

մրտաւ մասրու տակ:

ս ս խ խ խ խ

մեխ, խակ, մեխակ. սոխ, խակ, սոխակ.

Արտիկ, եկ տախտակին, մի մորեխ նըկարի:

Սիրանը խըտտել է իր տիկնիկին ու խրատ է

տալիս. «խակ-խակ սալոր մի ուտի, խոնաւ

խոտերին մի նըստի»:

էրխասն սխէ ուրում:

ի ի իրապիս

իսի իտրէն

Տըխուր Իսակը

Ուրախ Միսակը

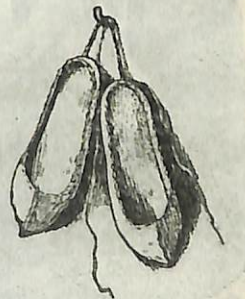
Ի ի Իտտակ կարի, իտտակ նըկարի:

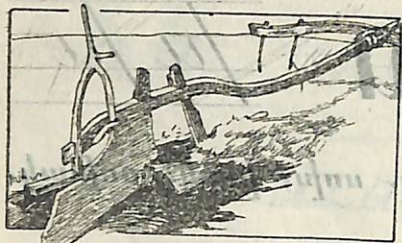
Իսկի պարապ մի մնա:

Խ խ Խոնաւ իրիկուն է:

Խընամին տըրեխները կախ է

արել մեխին:

արօր

Օ

Օ օ

օր, օրօր, օրօրան, օրինակ,
արօտ, կարօտ.

Մեր տան մօտ սիրուն արօտ է:
Տես, էս տանրի ատամները՝ կէսը նօսր են, կէսը խիտ:
Կարօն էսօր օրինաւոր նրկարել է:

Արտի աղօսում,
էն խոր աղօսում,
երկու լոր ուրախ
իրար մօտ նրստել,
լի-րի-լի, լի, լի,
ասում են խօսում,
էն խոր աղօսում:

Օձօն օրիոր ձօրֆնում ֆն:

Օնանը սաստիկ կարօտել է իր մօրը:
Օտարական, արի մեր տուն:

Օրօր

Օրօր, օրօր, իմ սիրունիկ,
օրօր ասեմ ու նանաս.
երկար ապրես, կարմիր օրեր,
կարմիր արև ունենաս:

գ ո մ

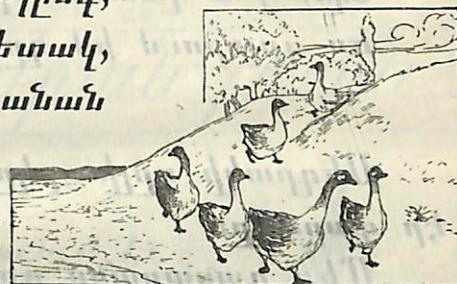
գ

գ գ

գինի, գերի, գարի, գրըն,
Եւգինէն նրստել գիր է
գրրում: Մի խանգարի:
Պետրոս, էս մւմ գօտին է գետնին:

Սագերը լընգ-լընգ,
գընում են գետակ,
գընում են լանան

գըլուխն ըսպիտակ,
մարմինն ըսպիտակ
ու ետ գան իստակ:

1514-67

Մարտին գայիս ֆ գարունը:

Արագիլն ու գորտը

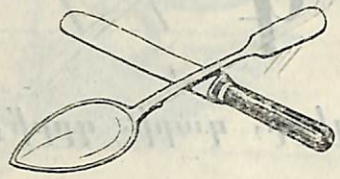
Արագիլը մի գորտ կուլ տըլաւ:
Մէկէլ գորտը էս տեսաւ ու արագ
մըտաւ գերանի տակ:

—Սիրուն գիրուկ, մըր ես գը-
նում,—ասաւ արագիլը.— արի,
լաւ լուր ունեմ ասելու:

—Իմանում եմ, ընկերիս ասիր.—

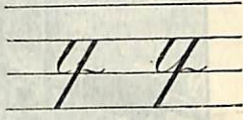
ասաւ գորտը ու աւելի ամուր մըտաւ գերանի տակ:

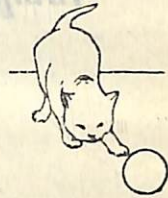
դ ա ն ա կ
գ ը դ ա լ

դ

կըտրեմ, կըտրեմ, դէն դընեմ,—ասաւ դանակը:
Տանեմ տամ ու ետ գամ,—ասաւ գըղպարը:

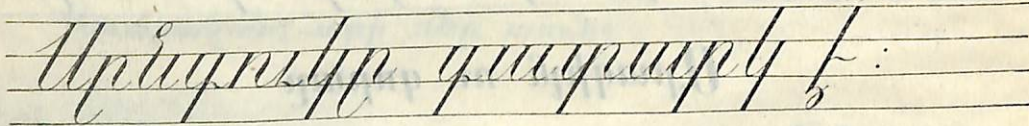
Ախ, դո՛ւ կատու, սիրուն կատու, ո՞ւր
ես գըլտրում իմ գընդակը:

Սեզրակի գըլտարկը կորել էր. դուրս եկաւ՝ գրել
էր դարակը:

Մեր դասարանը գըրագարանի դէմուղէմն է:

Արի, գընում եմ ման գալու. արև օր է, դուր է
գալիս:

Պարոն գըղպակը

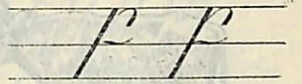
—Ես էլ եմ պարոն, ասաւ մանուկը.
պապի գըղպակը դրաւ ու գընում էր:

Գընալիս պապը տեսաւ ու ասաւ.

—Է՛ պարոն գըղպակ, ո՞ւր ես տանում
էս պըստիկին:

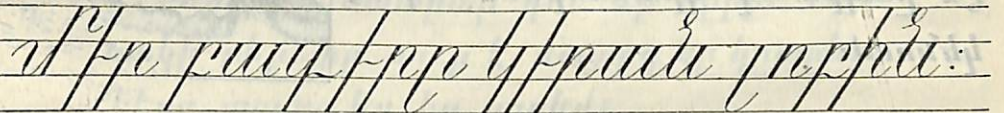

բ ա լ բ

բու, բուն, բաղ, բան, բեր, բերան,
բըլուր, բըրուտ, բամբակ, բիբ.

լոբին ու բակլան լաւ են պասին,
ուտիսին՝ գընա՛ մըսին.

Սըմբատ, բանալին բեր:

Սեպտեմբերին ուսումը ըսկըսում է:

Մեր բակում բանուրները բանում են.

գընա ասա՛ բաւական է:

Արագիլը բուն է գըրել բարդու գըլխին:

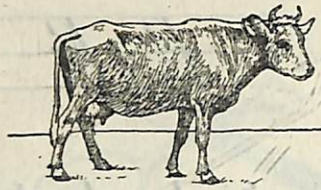

Տերևները ընկնում են

Տերևները գունատել էին: Տըխուր
կախ էիր ընկել, մըտիկ էին անում
գետնին ու սըւսըւում էին.

«Մըրսում եմ, մըրսում եմ»:

Մէկիկ-մէկիկ պոկ էին գալիս, տարուբերում էին
օդում ու ընկնում խոնաւ գետնին:

կ ո վ Վ վ վ

Կարմիր վարդ, վախկոտ նապաստակ:

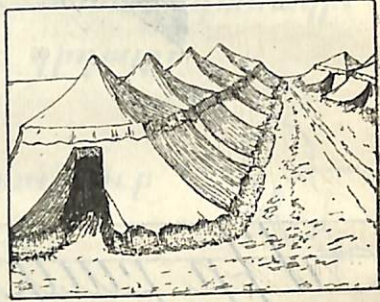
Մեր կովը մնւ-մնւ անելով տուն է գալիս:

էս վարունկը ո՞վ է կերել:

Սոխակը երգում է վանդակում:

Խոսրովը լաւ է սովորում:

էս ըսպիտակ վրաններում ո՞վ է կենում:

Վնվնվն, վրարկուս բիբի:

ով, սով, սովոր, բով, կով, գովել, վախով, սրբտով

վարդ	վեր	վան	վար
նրւարդ	նրւէր	սաւան	տաւար

Խոսրովի նրկարը

Խոսրովը պատի վրա մարդ է նրկարում: Նախ մի կըլոր գընդակ-վրան լէն բերանով մի լուսին: Գընդակի տակին երկու երկար արագիլի տոտիկներ. վերեն էլ մի մի բարակ գերան ամեն մի ուսին:

Եւ պատի վրա, տես, կանգնել է մարդը ու խընդալով մըտիկ է անում Խոսրովին:

Գ Գուրգին, Գարգին

Պ Պանիկ, Պրիսիկ

Բ Բարկին, Բագրար

Գ գ Գասպարը գիր է գըրում:
Գըրելիս գըլուխըդ մի կախի, Գասպար:

Դ դ Դերենիկ, մատիտը դու մի սըրի: Դանակի բերանը սուր է, մատըդ կը կըտրես:
Դէսը տուր, ես կը սըրեմ:

Բ բ Բուն բընակում էր աւերակներում:
— Բարե, բու բարեկամ:
— Բարի, բարի, մենակ իմ բունին էտպէս մի մօտենալ:

Բ ա դ ի կ

Բադիկ, բադիկ,
էտ ուր բարով,
էտ կաս-կարմիր
նոր սօլերով,
տոտիկ, տոտիկ,
էտ ուր բարով:

որսկանը

Միս ու սկոր:
 Ամպը որոտում է:
 Ես մի ոտանաւոր գիտեմ անգիր:
 Ես որ պապիկի պէս լինեմ, բեխերը
 էսպէս պիտի ոլորեմ:

Ո Ոսկի Տաքանի:

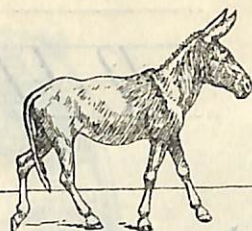
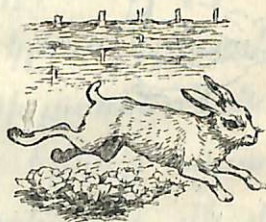
Ոլոր-մոլոր գալիս է վրտակը:
 Ոտնամանրս սով է տարել, ասում է անկարգ մա-
 նուկը վեր կենալիս:

Սըրտոտ որսկանը

—Նանի, նանի, կրրակ արա, որսի եմ գընում,
 ասում է պրատիկ Ոսկանը. վեր է կախում իր նետն
 ու պարսատիկը ու գնում բոստան: Բոստանում կանգ-
 նել վարունկ էր ուտում: Մին էլ մի նապաստակ

գուրս է գալիս ոստոս-
 տելով, դէմը կանգնում:

Մեր որսկանը պոճկ,
 դէպի տուն, իսկ նե-
 տերն ու պարսատիկը
 մընում են գետնին:

է 2

2

2

Ուշ, նուշ, անուշ, Սիրանուշ:
 Արշակ, ըշտապի ուսումնարան:

Մի շիշ անուշ գինի:

Աշխէնի գըրպանում շարունակ նուշ է լինում:
 Սպիտակ շուշան, կապուտակ մանուշակ մեր դաշ-
 տերում շատ. գնա պոկի:
 Կօշիկըս տար կօշկակարին, որ կօշկակարը կօշիկըս
 կարի:

Շ շուսիկ, շենն:

Շ ղնկիրրս իկի է:

Շ Շուշի, Շուշանիկ:

- Լ 1 Լուսինը ելաւ: Լաւ գիշեր է:
- Ը Ը նկերըս ու Արտաշէսը միասին են կարգում:
 Ը նտիր աշակերտ է Արտաշէսը:
- Շ 2 Շապիկըս մաշել է:
 Շունը, էշն ու գոմէշը ապրում են մեր բակում:

մ ա դ

դ

դ լ Ղ

Մուշեղն ու Աղասին վէգ էին խաղում:

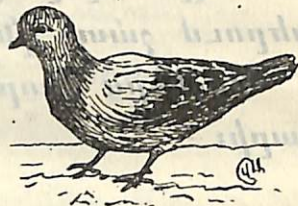
Քեղի գրքի ու քոյի վրա:

Դեղը սեղանի վրա է անկողնի մոտ:

Գող՝ սիրտը դող:

Ասեղը ճրտեղ ես դրբել, Աստղիկ:

Մեղուն մեղր է շինում:

Աղունակը՝ դճ-դճ,

Պրատի տրղան՝ աղճ-աղճ:

Աշուն

Աշունը եկել է. գիշերը երկարել: Ամպն ու մշուշը պատել են երկիրը: Տերևները դեղնել են: Դաշտերը սևին են տալիս:

Աղմուկն ու աղաղակը դադարել է արտերում:

Շարան-շարան արագիլները գրնում են ուրիշ երկիրներ:

Ղ ու Ղ

Ղ

Ղ Ղ

Արևի շողերը ընկան նրնջարան:
Մանուշ ջան, էլ, երեսը ու
ականջները լրան, շուտ արա:
Սրմբատը ընկաւ եղինջի մէջ,
երեսը մըրմընջում է:

Հսկողը զրնցի ու զոկ-զոկ գրքի:

Կենդանիներին տանջում են վատ երեխաները:

Վ փափակ, փարսփնիկ

Պ դուկաս, դարսփաղ

Չ Գայայ, Գաւօ

Վ վ Վարդանը խըլել է Վարդգէսի
վէգերը: Վարդգէսը լալիս է: Վատ
ես, Վարդան:

Ղ դ Ղևոնդը լաւ լող է տալիս:

Ձ Ձ Զրկիր Մրկօն խուլ ու մունջ է:
Զանասէր մեղուն աշխատում
է ջերմ արևի տակ:

բըգէգ

Գ

Կ Կ

Եզը պոզով դէզը տակնուվրա է արել:
Կատունն իր երկար լեզուով վիզում էր մազերը:

Մնչու վրային պանդ ին կասայի:

Մեր Ազնիւր արդէն ազատ խօսում է ու վազվրջում:

Շըները գազազել են ու իրար գըզգըզում են:

Մեր պարտէզում զանազան ազնիւ պըտուղներ կան:

Ոզնին խաղող շատ է սիրում:

Տէս, գինւորները գընում են գըօսնելու:

Անկարգ Պօղոսը

Պօղոսը ուշ է վեր կենումն ասում: Ո՞ւր

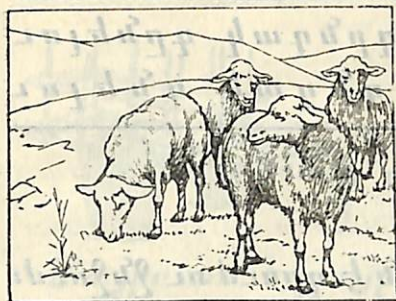
են -ըս, հով է տարել -ըս:

Ու բորիկ -ով դէս ու դէն է ընկնում

-ը -ի ետնն է, -ը

-ի տակ, ՚ն -ի

վրա: Իսկ -ը բոլորովին կորել է:

չորս ոչխար

Շ Շ Շ

Մինչև չաշխատես, բան չես սովորի:

Վաչիկին չիր ու չա՛խի փուր:

Տանուտէր Խէչանը չիբուխը բերնին ման է գալիս գեղամիջին:

Սուտի պոչը երկար է:

Հուսիկը շուտ-շուտ պաշում է իր շան դունչը. լաւ չի անում. ի՞նչու:

Վարպետը խրատում էր իր աշակերտին. «էս ի՞նչ է. ամբողջ օրը կորչում ես, ոչ մի բանի չես կըպչում. չես ամաչում»:

Ուղտին ասին. «ինչո՞ւ վիզըդ ուղիղ չի». ասաւ. «ինչըս է ուղիղ, որ վիզըս ուղիղ լինի»:

Ա.դա Մինաս,
լաւ իմանաս,—
ուր որ գընաս,
շատ չը մնաս:

էն ի՞նչ է ինչ. ասում եմ՝ «արի, արի»—չի գալիս,
ասում եմ՝ «գալ մի, գալ մի»,—գալիս է:

Տղան գընում էր կըրպակ գընգակ գընելու
 Տղան գնում էր կըպակ գնգակ գնելու

Երեսդ սրտեղ ես մրտել. գնան, լան:
 Գլուխս մրտում է, գղակս բեր:
 Մեր Մկրտիչը նստել է, մի բան է գրում ու ջնջում:

Վարդանը վաղը մնալու է տանը:
 Ամպերը կուտակում են, արևը կորաւ, եղանակը
 վատանալու է:

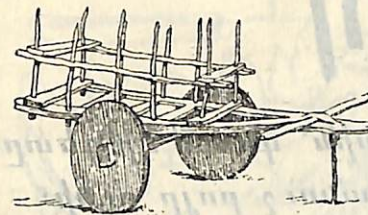
Վարսենիկը շուտ է կեղտոտում իր շորերը:

Ընկերս աշխատասէր և Ընդունակ աշակերտ է:
 Ամեն մարդ իր նմանին է ընկեր ընտրում:
 Սարի մարդիկ դաշտի օդին շուտ չեն ընտելանում:

Չ Չար աղջիկ.
 Չ Չաւին, Չարիչ

Չ չ Չալ շունը պարտիզպանի
 չուստերը տարել է:
 Չաչանակ տղան անվերջ
 խօսում է:

Չ գ Չատկին մեր ազգականները
 լինում են մեզ մօտ:
 Երևանի միջով վազում է
 Չանդի գետը:

սայլ

Յ

Յ

Ո՞րն է մեր մայրենի լեզուն:
 Մայրս ու եղբայրներս վաղը գնալու են այգի:
 Վանյ, մայրիկ, տես, սարգը ոստայն է կապել:

Գայր վայրիկ կհնգանի:

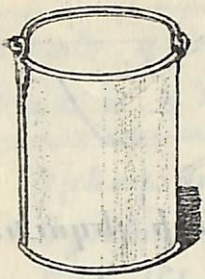
Կը գանս, գնում եմ կայարան.— Այո, գալիս եմ:
 Նոյեմբերին վերջանում է աշունը:
 Այս կինը որբկայրի է:
 Տես, պայտը վայր է ընկել:

Չար Եղօն ու իր եղբայրը

— Է՛յ, գտել եմ, մոշ եմ գտել,
 — Ո՞ւր է, սըր է:
 — Այ, տես, այգում:
 — Բաս տէ՞րը:
 — Չի երևում:
 — Օխայ, ի՞նչ լաւ է:
 — Վանյ, շունը, շո՞ւնը եկաւ:
 — Վանյ, մայրիկ Չան, հոսս,
 հոսս:
 Վ՞նյ, վ՞նյ, վ՞նյ:

դ՞՞յլ ոյ

Մի կին երկու դոյլ ուսին՝ գնում էր գետը:
Կապոյտ մանուշակը անուշ բոյր ունի:
Զուրը գոյն չունի:

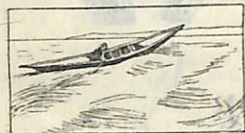
Բոյսերը յոյս քն սիրում:

Մի ողկոյգ խաղող:

Աշակերտները գոյգ-գոյգ գնում էին
պտոյտի:

Երեխաները ընկոյգ էին խաղում:

Արշալոյսը ամպերը ներկում է:

Այստեղ սպասի, իսկոյն կը գամ:

Մակոյկը արագ սլանում է ջրի երե-
սին:

մատնոց

ց

ց ց

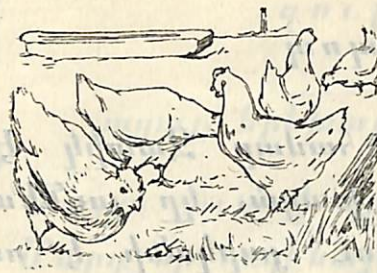
Պապս ակնոցը սեղանից վայր գցեց, կոտրեց:
Մուկը բունը չէր մտնում, ցախաւելն էլ պոչից կապեցին:

Մի քանիսն ցաւը անցաւ:

Աշակերտները դպրոցից դուրս եկան ու ցիրուցան
գնացին իրանց տները:

Էջը որ մի տեղ ցեխ ընկաւ, էլ էն՝ տեղով չի անցնի:

Աղջի, ցոյց տուր, գոգնոցով ի՞նչ ես տանում:

հինգ հաւ ց *հե*

Վահանը հիւանդ է, նիհարել է:
Սահակը իր հօր հետ մեր հա-
րևանի տանն է:

Նոր հովանոցս մայրս պահել է պահարանում:

Օգոստոսին կոնք կասնում:

Գոհարիկը իսկի հանգիստ չի մնում,
շարունակ խանգարում է իր ընկերուհիներին:

Աբրահամի համար հայրս մի հոլ է գնել:

Պետիկի վերջակետը

Պետիկը իրիկունը նըս-
տեց դասը սերտելու:

Մէկ էլ մայրը նկատեց,
որ գլուխը դրել է սեղա-

նին ու ննջում է:

— Պետիկ ջան, ինչո՞ւ դասդ չես սովորում, — հարց-
րեց մայրը:

— Վերջակէտի եմ հասել, մայրիկ, — պատաս-
խանեց Պետիկը: — Ուսուցիչն ասաւ՝ երբ վեր-
ջակէտի հասնես, հանգստացի:

յոպոպ

Ամեն օր յիմարի համար Չատիկ է:
Որդի, հանգիստ խաղան, կը յոգնես:
Մեր տունը երկու յարկանի է ու
շատ յարմար:

Չեմ յիշում, յունիսին էր կամ յուլի-
սին, մեր կողմերում մի գայլ յայտնեց:

Մի նարի յարակին:

յոյս—անյոյս. յարմար—անյարմար. յատակ—անյա-
տակ, յայտնի—անյայտ.

Կ Կոյակ

հ հայաստան

Յ Յուսիկ, Յասիկ

Յ ց Յօղ է նստել խոտերին.
Յախ բեր, կրակ արան:

Հ հ Հուպ տու—կուլ տու:
Հովիւր հանդում մահակը
ուսին ոչխար է պահում

Յ յ Յիմարի վրա յոյս մի դնի:
Յակոբը հին դասից, ոչինչ
չի յիշում:

գ ու լ պ ա յ

տղայ, երեխայ, սատանայ, շուկայ.

Մայրս շուտով կը գայ ու մեզ միրգ կը տայ:
Մարդ որ ուզենայ՝ ամեն բան կը սովորի:
Հացից յետոյ Արտիկը շուկայ պիտի գնայ:
Հուսնկայ գիշեր էր, որ ես եկայ:
Այսօրւայ դասս շատ հեշտ է:
Համիկը շատ սատանայ տղայ է:

Մեր մէջ ահա՛ սա լաւ է գրում, դա միջակ, իսկ
նա շատ վատ:

Սրա երեսին մտիկ. գնան լան:

Գնան, ասան, արան, խաղան, լան, կարդան:
Արա, Յուղա, Աննա, Իտալիա, Անգլիա:

Բակի գիւնորները

6 էր միասին էին խաղում: Մէկը տանում
էր իսկ 5-ը մի-մի կամ մի-մի
գրել էին ուսերին ի պէս ու գնում էին
նրա ետևից. մէկ-երկու, մէկ-երկու: Երբ ահից
ընկան շուրը, ը տեղից վեր կացաւ, իսկ
վազում էր ը խաղացնելով և հաշում:

Ժամացոյց

Ժ

Ճ

Մի բաժակ ջուր տուր, կուժը դուրսն է:
Ուժն չի պատում, կուժը վերցնեն:

Վարժապետն ու վարժուհին:

Մժեղները օդի մէջ զրժվրժում էին:

Ամեն կիրակի շատ ժողովուրդ է ժողով-
ւում ժամի բակում:

Մի՞՞ թի՞չ կը գայու՞մ:

Հնարագետ Համօն

Համօն նստել էր էշին: Ինչ անում էր, չէր անում,

էշը տեղից ժած չէր գալիս:

Տեսա՛հ հնար չըկայ, իջաւ, մի

գազար գտաւ, կապեց մտրակի

պարանից, նստեց ու մտրակը

մեկնեց աջնալէս, որ գազարը

կախ ընկաւ էշի դնչի դէմ: Էշը

ուզեց ուտի՛ չը հասաւ. շարժւեց, գազարն էլ շարժ-

ւեց, և էշը սկսեց վազ տալ, որ հասնի գազարին:

կռուճիկ

Ռ

Ռ Ի Ը

Գնան, մառանի դուռը բաց արա,
մի նուռ առ ու դուռը նորից կող-
պի, չը մոռանաս:

Վառարանի վրա ջուրը եռ է գալիս:

Մլաւան կատուն մուկ չի բռնի:

Կատուն դուրս գնաց, մկները պար բռնեցին:

Գառնուկը կաշտարարի սպորտ է:

Գեղեցիկ առաւօտ է:

Ուռիների տակով հոսում է առուն:

Ագռաւները կը՛ռռ, կը՛ռռ, կը՛ռռում

են անտառում:

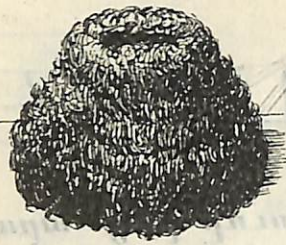
Ռ Ռուբին, Ռուբին

Ռ ո՞ւր վարժապետ, Ռուբինը լեւտինս առել է:

Կովկասը Ռուսաստանի մի մասն է:

Ռուսերէն տառերը գեռ չեն սովորել:

Հանելուկ.— Ռ՞ր բռն է, որ առանց տառի է գրոււմ:

փ ա փ ա խ փ *փ ա փ ա*

Կոյրը փողը շօշափելով է որոշում: Իմ տատը լաւ փլաւ է եփում:

Մատր փակի, որ չը փչի:

Մի փիղ էին անց կացնում մեր փողոցով: Գիժ Ստեփանը փայտով փղին խփեց ու փախաւ:

էս հով է մրափում Ար-
փիկի անկողնի վրա:
Մեր փիսօն է:

էս սեղանն ու են սեղանը

Հացի ժամանակ Երևանդին ու Հրանտին միշտ նստեցնում էին պատիկների սեղանին:

—Հայրիկ, —ասաւ մի օր Երևանդը, —ինչո՞ւ մեզ էլ էտ սեղանին չես նստեցնում:

—Երբ բեխեր ունենաս, դու էլ մեզ հետ էս սեղանին կը նստես, —պատասխանեց հայրը կատակով:

Այդ միջոցին մօտեցաւ տան կատուն ու շանգր-
ուելով Երևանդի փէշերը՝ իր բաժինն էր խնդրում:

—Կորի, փիսօ, էն սեղանը, —բարկացաւ Երևան-
դը. —դու սահագին բեխեր ունես:

թ ի թ ե ո թ *թ ի թ*

Կովը կթեցին, հորթուկին կաթ չը թողին:

Պառաւը իր թանին թթու չի ասի:

Մի թիթիկ թռնող թիթ:

Միրուն թութակը շատ թեթևամիտ թռչուն է: Մաթոսը թմբուկ էր խփում, Մարթան փող էր փչում և այսպէս ուրախ-զւարթ խաղում էին:

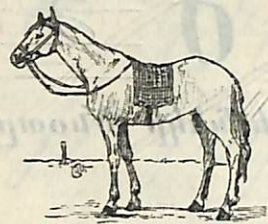

երեք կաքաւ թ *թ ի*

Ատամներդ քորոցով մի քըչըփորի: Ունքը շինելու տեղ՝ աչքը հանեցին, Աբլորը իր բնում քաջ կը վնի: Էշը ուղեց հանաք անի, քացի տւաւ:

Իմ քոյրիկը մի քանի ընկեր է հաւաքել ու իր տիկ-
նիկի հարսանիքն է անում:

Մի դրը շախարից ֆաղցր է:

ձի **ձ** *ձ ձ ձ*

Մէկ ձեռքով երկու ձմերուկ չեն բռնի:

Փառանձեւը իր տիկնիկի համար մի ձեռք շոր է ձևել:

Մի բիրխաւ չուլ:

Գէորգը հեծաւ հօր ձեռնափայտը ու ձայն տւաւ. «էյ, զնու՛մ եմ Գանձակ, ձեզ համար տանձ ու խնձոր բերեմ»:

Ասաւ, սանձը ձիգ տւաւ, մըտրակը խփեց ու ձին բշեց:

ձանձ **ձ** *ձ ձ*

Խրճիթում ճրագ է երևում:

Այսօր զնու՛մ ենք լճի ափը ճաշելու:

Անձարը կերաւ բանջարը:

Կարճիկ Պերճը ճիպոտը ձեռքին՝ ճուտի ետևիցն է ընկել:

հասի նույր մի քիտու՛մ ճանկի՛ք:

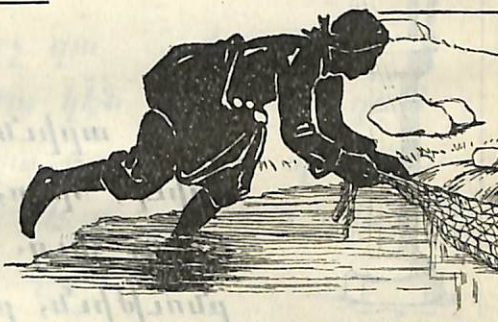
նունուֆար **Փ** *Փ Փ Փ*

Տան մօտ կանգնած է մի ֆուրգօն:

Թիֆլիսը կովկասի մայրաքաղաքն է:

Տաճիկները գլխարկի տեղ ֆէս են զնու՛մ:

նունուֆարը գրայիւն ճաշիկ է:

Չ Չ կնորսը ձորում ձուկ է որսում թուր ձեռքին: Չախլիկը ձախ ձեռքով է գործ տեսնում:

Ճ Ճուտիկները բնում ճըլում են՝ «ճիւ, ճիւ, ճիւ»: Ճիկ, ճիկ, ինչ էք ուզում, հարցնում է մայր ճնճողուկը: «Ճի-ճու, ճի-ճու», ասում են ճուտիկները:

Փ Փրանսիացիք փողը հաշում են ֆրանկներով, ռուսները ռուբլիներով:

Չ Չ ֆուր անչքե չի յիւնու՛մ:

Ճ Ըպոււոյր Էրոուու՛մ է:

Փ Տորան գնաց ֆրանսիա:

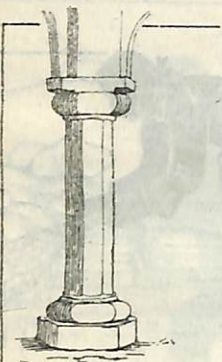

սարեակ եա

սենեակ, որդեակ, մանեակ, լուսնեակ-
անցեալ օր, դարձեալ, կատարեալ.
պաշտօնեայ, բրիստոնեայ, գործունեայ.

7 եօթը եօ

արդեօք, եօնջա.

սիւն իւ

ձիւն, արիւն, հնչիւն, մունչիւն, անկիւն.
ալիւր, հիւր, հարիւր, աղբիւր, զեփիւռ.
զիւղ, շիւղ, իւղ, երկիւղ, գամբիւղ.
բնութիւն, բարութիւն, շարութիւն.

Աղբիւրի մօտ գրոյց էին անում եօթը զիւղացի:
Սարեակը շիւղ է հաւաքում, որ բուն շինի:
Սենեակի անկիւնում սարդը ոստայն է հիւսում:
Լուսնեակը ծագել է երեկոյեան քամին թարմու-
թիւն է բերում:

Մենք այս տարի սովորում ենք՝ հայերէն, կրօն,
թւաբանութիւն, իրագննութիւն, նկարչութիւն, երգ
ու ձեռագործ:

Ինձ հետ սովորում են՝ Գայիանէ Գէորգեան,
Հովհաննէ Մկրտչեան և Լևոն Յովհաննիսեան:

Գրի՛ բո անունն ու ազգանունը:

Արուբեկի կարգը

Աա, Բբ, Գգ, Դդ, Եե, Զզ, Էէ, Ըը, Թթ, Ժժ,
Իի, Լլ, Խխ, Ծծ, Կկ, Հհ, Զզ, Դդ, Ճճ, Մմ,
Յյ, Նն, Շշ, Ոո, Զզ, Պպ, Զզ, Ռռ, Սս, Վվ,
Տտ, Բբ, Յյ, Իւ, Փփ, Գգ, Օօ, Ֆֆ,

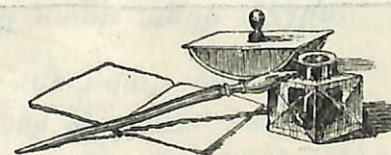
Տառերի անունները

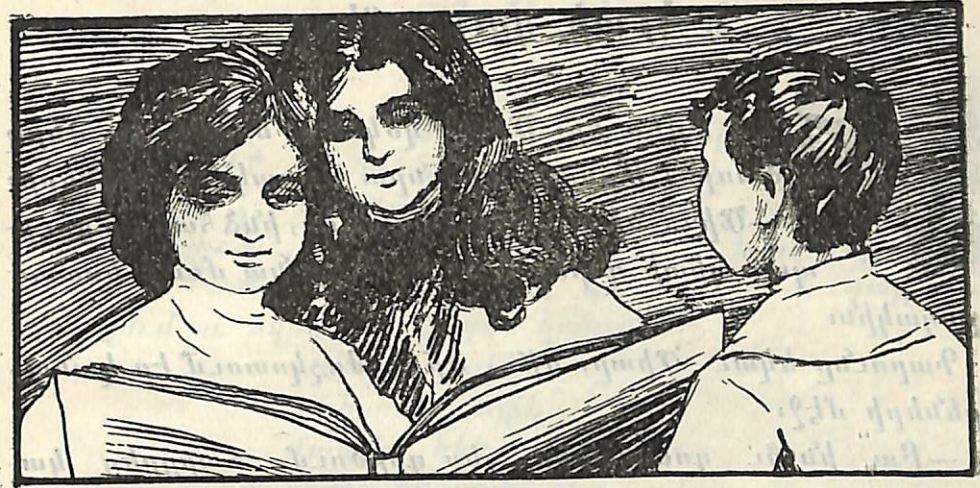
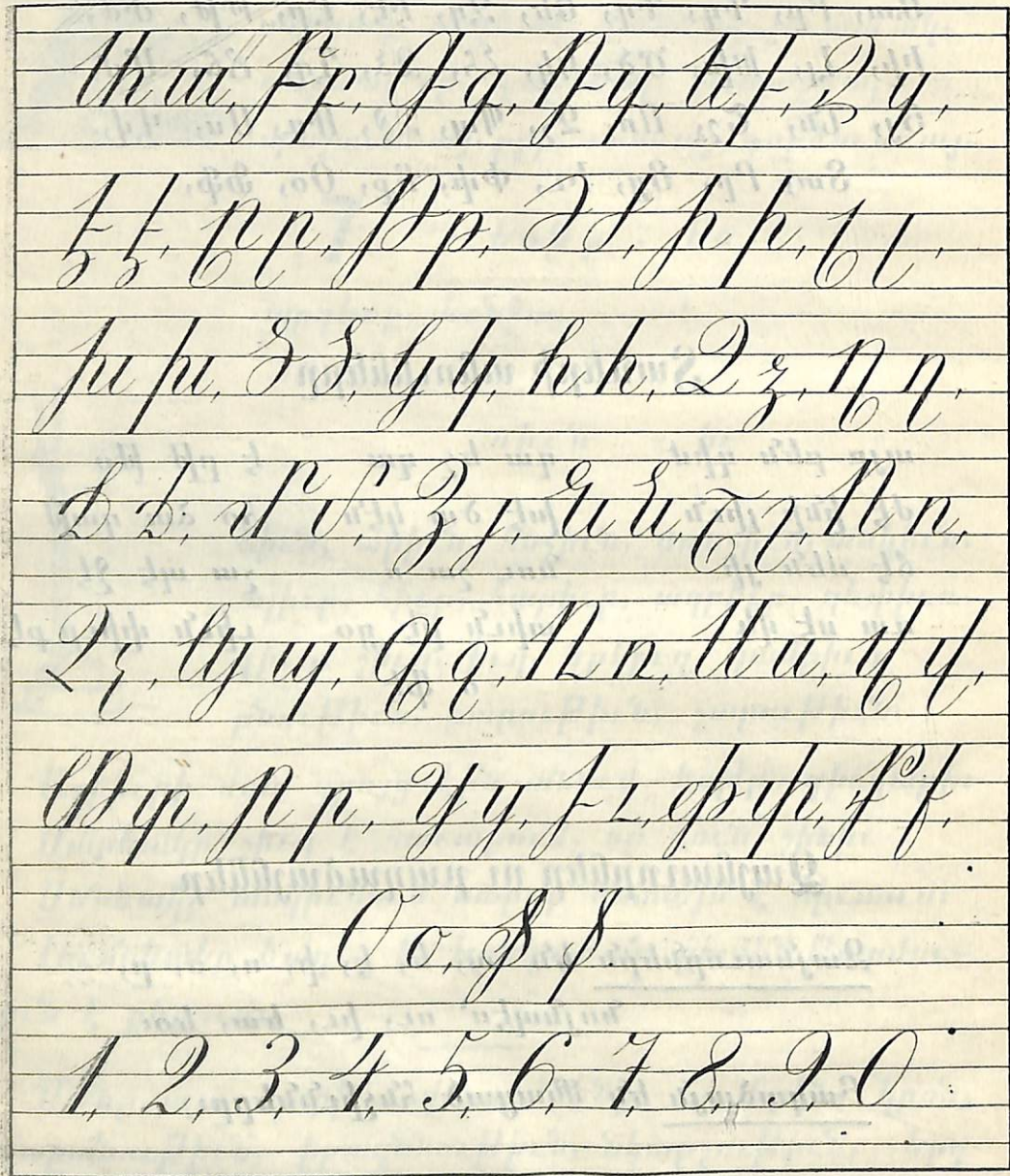
այբ բեն գիւ	դա եչ գա	է ըթ թօ
ժէ ինի լիւն	խէ ծա կէն	հօ ձա դաթ
ճէ մեն յի	նու շա ո	շա պէ ջէ
ռա սէ վի	տիւն ըէ ցօ	ւիւն փիւր քէ
	օ ֆէ	

Չայնաւորներ ու յաղածայններ

Չայնաւորներն են՝ ա, ե, է, ի, ո, օ, ը,
նոյնպէս՝ ու, իւ, եա, եօ:

Բաղածայն են մնացած հնչիւնները:

Ը Ն Թ Ե Ր Ց Ա Ր Ա Ն

1. Հուսարացիկ

— Ծուղրուղն.

Աբրորդ գիւ կանչեց թառին.

— Ճիկ-ճիկ, ճիկ-ճիկ,

Զարթնեց մթնում ծիտը ծառին:

— Ծուղրուղն.

Սուսեց ծէգին երկրորդ բերան.

— Հօ-հօ, հօ-հօ,

Նախիրն արգէն հանդը տարան:

— Ծուղրուղն:

Հոյսը բացեց երրորդ կանչին.

— Վույ, վույ, վույ, վույ:

Նստեց նանը տեղի միջին:

- 1) Ինչո՞ւ է նանը «վույ-վոյ» անում:
- 2) Ի՞նչ կենդանիներ են լինում նախրում:
- 3) Բացի արյուրից էլ ի՞նչ ընտանի թռչուններ են ապրում քաղում:

2. Ծաի գուրպաները

Չմեռ էր: Ծիտը կծկւած նստել էր մերկ ծառին: Մրտում էին նրա բարակ տոտիկները: — Ծիւ, ծիւ, գարունը որ գայ, ինձ համար գուլպայ պիտի գործեմ, ասում էր նա մօտը նստած

կաշաղակին:

Գարունը եկաւ: Ծիտը, ծիւ, ծիւ, թռչկոտում էր կանաչ տերեւների մէջ:

— Բա ինչո՞ւ գուլպաներ չես գործում, հարցրեց կաշաղակը:

— Ի՞նչ, պատասխանեց ծիտը. ես ով, գուլպան ով:

Բացի ծաից ու կաշաղակից, էլի կ'նշ թռչուններ են մ'նում մ'եզ մօտ մ'տոր:

3. Լուսացաւ

Լուսացաւ,

լուսացաւ.

լոյսն է բարին,

ծիտն է ծառին,

հաւն է թառին:

Աշխատաւոր, վեր կաց բանի,

ծոյլ տղայի քունը տանի:

4. Առաջին ձիւնը

— Վայ, մայրիկ ջան, տես,

բազն ու դուռը լի

ի՞նչքան ըսպիտակ

թիթեռ է գալի...

Էսքան շատ թիթեռ

չեմ տեսել ես դեռ:

— Չէ, իմ անուշիկ,

էլի ինչի նման են ձիւնի փաթիլները:

Թիթեռներ չեն էտ.

Թիթեռներն անցան

ձաղիկների հետ:

էտ ձիւնն է գալի.

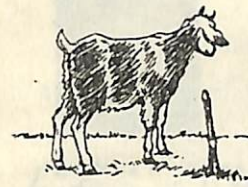
փաթիլն է ձիւնի,

որ կարծես սիպտակ

թիթեռնիկ լինի:

4. Ուշիկը

1.

Խոր անտառում մի այծ է լինում: Ունենում է մի գեղեցիկ ուլ: Ուլին ամեն օր թողնում է տանը, ինքը գնում է արօտ անելու: Արածում է ու իրիկունը կուրծք լիքը տուն է գալի: Տուն է գալի, դուռը զարկում ու մկրկում, էսպէս կանչում.

Սևուկ ուլիկ,

սիրուն բալիկ,

ման եմ եկել սարէ սար,

կաթն եմ արել քեզ համար.

դրոնակը բաց, ներս գամ ես,

անուշ-անուշ ծիծ տամ քեզ,

սևուկ ուլիկ,

սիրուն բալիկ,

Ուլիկն իսկոյն վեր է թռչում, դուռը բաց անում: Մայրը ծիծ է տալի նրան ու կրկին գնում արօտ:

2.

էս բոլորը թաքուն տեսնում է գայլը: Մի իրիկուն այծից առաջ գալիս է, դուռը զարկում ու իր հաստ ձայնով կանչում.

Սևուկ ուլիկ

սիրուն բալիկ,

ման եմ եկել սարէ սար,

կաթն եմ արել քեզ համար,

դրոնակը բաց, ներս գամ ես,

անուշ-անուշ ծիծ տամ քեզ,

սևուկ ուլիկ,

սիրուն բալիկ:

Ուլիկը լսում է լսում, ու

պատասխանում: Շէտ սով ես դու,

չեմ ճանաչում: Իմ մայրը էտպէս

չի կանչում: Նա բաղբը ու բարակ ձայն ունի: Քու ձայնը կոշտ է ու կոպիտ: Դուռը բաց չեմ անի... Գնա... չեմ ուզում քեզ...

Ու գայլը հեռանում է գնում:

3.

Գալիս է մայրը դուռը ծեծում:

Սևուկ ուլիկ,
սիրուն բալիկ,
ման եմ եկել սարէ սար,
կաթն եմ արել բեզ համար.
դրոնակը բաց, ներս գամ ես,
անուշ-անուշ ծիծ տամ բեզ:
սևուկ ուլիկ,
սիրուն բալիկ,

Ուլիկը դուռը բաց է անում, ծիծ է ուտում ու մօրը պատմում:

— Գիտե՞ս, մայրիկ, ինչ եղաւ: Մի բիշ առաջ մինը եկաւ, դուռը զարկեց ու կանչում էր:

Սևուկ ուլիկ,
սիրուն բալիկ:

Ասում էր՝ դուռը բաց արա: Էնպէս հաստ ձայն ունէր: Էնպէս վախեցայ, էնպէս վախեցայ... Դուռը բաց չարի, ասի՝ չեմ ուզում, գնա...

— Պա, պա, պա, պա, սևուկ ջան, ինչ լաւ է եղել, որ բաց չես արել, ասաւ վախեցած մայրը: Էս գայլն է եղել. եկել է, որ բեզ ուտի: Միւս անգամ էլ որ գայ, բաց չանես. ասա՛ գնա, թէ չէ իմ մայրը կը գայ, բեզ կը սպանի իր սուր պոզերով:

- 1) Այժն ինչ է ուտում, գնայն ինչ է ուտում:
- 2) Ուրիշ ինչ կենդանի գիտես, որ խոտ է ուտում:
- 3) Ուրիշ ինչ կենդանի գիտես, որ միս է ուտում:
- 4) Պոզերն ինչի համար են:

Ա. ա. ծ. — Անտէր ոչխարը գայլը կուտի:

6. Աշխարհի կործանումը

1.

Լինում է չի լինում՝ մի ծստիկ-ձուտիկ:
Էս ծստիկ-ձուտիկը մի օր ծածուկ մտնում է դրացու պարտեզը, որ բուշուշ անի:
Մէկ էլ յանկարծ թփից մի վարդ է պոկւում,

ընկնում պոչին:

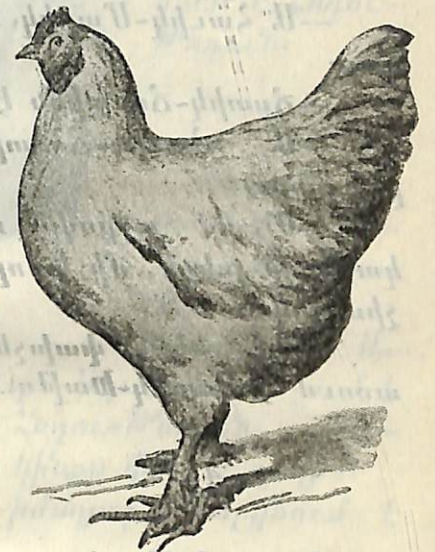
Ծստիկ-ձուտիկը վախեցած դուրս է փախչում: Վազում է վազում հասնում է Հաւիկ-Մարիկին:

— Վայ, Հաւիկ-Մարիկ, — կանչում է հեռւից, — երկինքը փուլ է գալիս:

— Ս՛, ծստիկ-ձուտիկ, էտ ձրտեղից իմացար, — հարցնում է Հաւիկ-Մարիկը:

— Օ՛, ես իմ աչքովը տեսայ. իմ ականջովը լսեցի, մի կտորն էլ դեռ պոչիս ընկաւ:

— Դէ, արի փախչենք, — ասում է Հաւիկ-Մարիկը:

2.

Վազում են վազում, հասնում են Բաղիկ-Տատիկին:

— Վայ, Բաղիկ-Տատիկ, — կանչում է Հաւիկ-Մարիկը. — երկինքը փուլ է գալիս:

— Ս՛, Հաւիկ-Մարիկ, էտ ձրտեղից իմացար, — հարցնում է Բաղիկ-Տատիկը:

— Ծստիկ-ձուտիկն է ասում:

— Ս, ծստիկ-ձուտիկ, էտ ձրտեղից իմացար:

— Օ՛, իմ աչքովը տեսայ, իմ

—Օ՛, իմ աչքովը տեսայ, իմ ականջովը լսեցի, մի կտորն էլ դեռ պոչիս ընկաւ:

—էտ ի՞նչ էք ասում,—ասում է Աղա-Աղւէսը.—եկէք ձեզ տանեմ իմ տունը, որ երկինքը ձեր գլխին փուլ չը գայ:

Ճատիկ-ճուտիկը, Հաւիկ-Մարիկը, Բադիկ-Տատիկը, Սագիկ-Խաթունը, Հնդու-Թնդուն—բոլորը միասին ընկնում են Աղա-Աղւէսի եակից և մտնում են նրա բունը:

Մտնում են նրա բունը ու էն մտնելն է որ մտան, մինչև էսօր էլ դեռ դուրս չեն եկել:

- 1) Երկինքը հօ փուլ չէր գալիս, ապա ինչու էին բոլորը փախչում:
- 2) Երկինքը իսկապէս իրտեղ փուլ եկաւ դրանց գլխին:

Ա ո ա ծ.—Իշի գերեզմանը գայլի փորն է:

7. Բադիկը

Բադիկ, բադիկ,
կարմիր թաթիկ,

նւր ես գնում կամաց կամաց,
ձագուկներդ չորս կողմդ առած:

—Ես գնում եմ շուր գտնելու,
ձագուկներս լրւանալու.

ձագուկներս մաքուր-մաքուր,
տղոց երեսն աղտ 'է ու մուր:

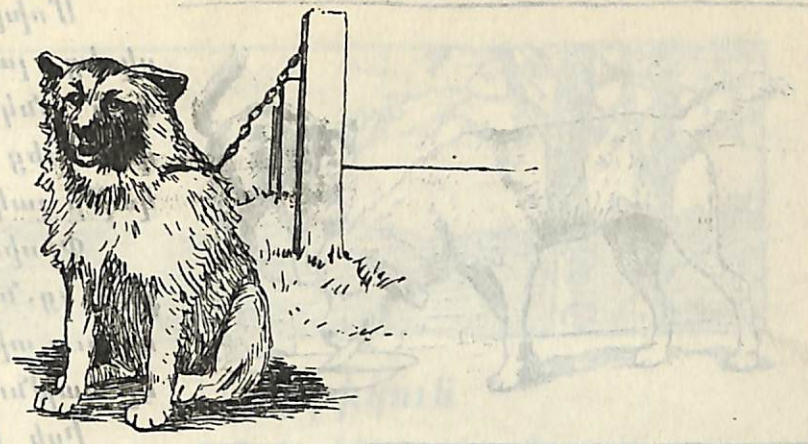
Վերջի տողը կասէ՞ր բադիկը, եթէ քո երեսին նայէր:

8. Օգնութի՛ւն

Փոքրիկ Լուսիկը գիրքը թերթում էր, տեսաւ մի աղւէսի պատկեր:

Աղւէսը բռնել էր մի հաւ ու զըզըզում էր:

—Մայրիկ ջան, մայրիկ,—կանչեց նա յանկարծ.—արի, շուտով արի, աղւէսի բերանից մեր աբլորին ազատի:

9. Շունը

Հաֆ-հաֆ, հաֆ-հաֆ,
ահա այսպէս
հաչում եմ ես.

հաֆ-հաֆ, հաֆ-հաֆ,
ու տունն այսպէս
պահում եմ ես:

Թէ գայ մեզ մօտ
մի հին ծանօթ,
մօտն եմ վազում
պոչըս շարժում:

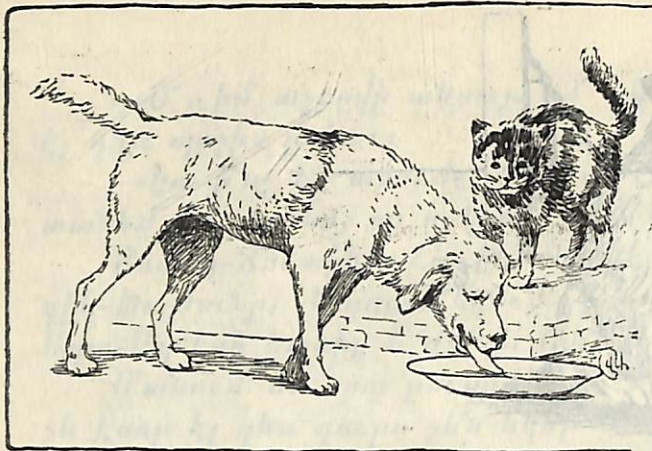
Բայց թէ մի գող,
չար կամեցող,
ուզի թաքուն
մտնի մեր տուն,—
հաֆ-հաֆ, հաֆ-հաֆ,
ահա այսպէս
հաչում եմ ես.
հաֆ-հաֆ, հաֆ-հաֆ,
ու տունն այսպէս
պահում եմ ես:

- 1) Շունը միայն տուն է պահում:
- 2) Ուրիշ էլ ի՞նչ օգուտ է տալիս շունը:

10. Երկու հարեւան

1.

Ասլանը մի ահագին շուն էր, իսկ Մոխրիկը մի փոքրիկ
կատու: Մի օր Մոխրիկի առաջ մի աման կաթ էին դրել:

Մոխրիկը հէնց սկսեց լակել, շունը վրա ընկաւ, դնչով դէն հրեց փիսիկին ու կաթը լակեց:

Փիսիկը մի կողմ քաշւեց, նայում էր ու տխուր տխուր լիզում էր կաթնոտ բեխերը:

Իսկ Ասլանը ուրախ ու հպարտ իր

պոչն էր շարժում:

2.

Յաջորդ օրը խոհարարը մի մեծ կտոր միս շարտեց Ասլանին:

Շունը դեռ տեղից վեր չէր կացել, կատուն վրա պրծաւ, խլեց միսը ու արագ ելաւ ծառը, հանգիստ նստեց երկու ճիւղի արանքին և ըսկսեց ճաշել:

Ասլանը կանգնել էր ծառի տակը ու բարկութիւնից չէր իմանում ինչ անի:

Մի երկու անգամ պտրտեց ծառի շորս բոլորը, փորձեց վեր թռչի, նրստեց ու սոված նայում էր վեր:

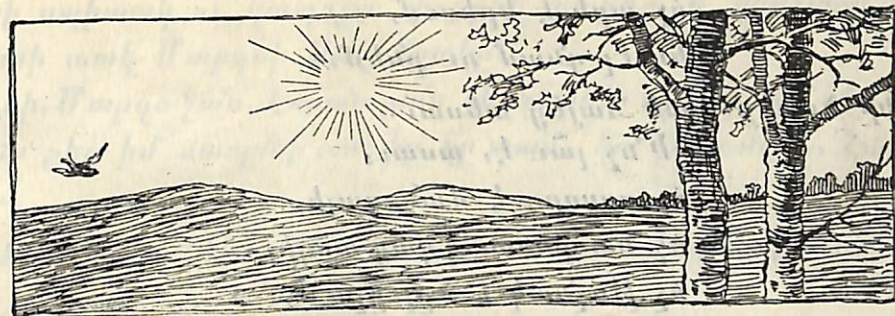
Իսկ անիծած մսի հոտն էլ էնպէս անուշ գալիս էր:

Ա. ու ծ. Ի՞նչ կը ցանես՝ էն կը հնձես:

1) Շունն ինչով յաղթեց, կատուն թնչով:

2) Շունն ինչու չը կարողացաւ ծառը բարձրանալ:

3) Ի՞նչ օգուտ է տալիս կատուն:

11. Իրիկուն

Արևը շատ էր յոգնել. ման էր եկել ամբողջ օրը.
«Հերիք է, ասաւ,
գնամ պառկեմ ու քնեմ»:

Տերևը ուրախ սրւարւում էր, որ կանգ առաւ.
«Է՞ս ինչ է, ասաւ,
արևն էլ չի երևում.
ես էլ պառկեմ ու քնեմ»:

Թռչնակը երգում էր ծառի վրա, յանկարծ լռեց.
«Էս ի՞նչ է, ասաւ,
ոչ տերև է սրւարւում,
ոչ արևն է երևում,
ես էլ գնամ ու քնեմ»:

Նապաստակը ուտոտոտում էր թփերի տակ, որ ականջը սրեց.
«Էս ի՞նչ է, ասաւ,
ոչ թռչնակ է ծրլւրլում,
ոչ տերև է սրւարւում,
ոչ արևն է երևում,
ես էլ գնամ ու քնեմ»:

Որսկանն անտառում որս էր որոնում, կանգնեց.
«Է՞ս ինչ է, ասաւ,
ոչ նապաստակ է վազ տալի,
ոչ թռչնակ է ծրլւրլում,
ոչ տերև է սրւարւում,

նչ արև է երևում,
ես էլ գնամ ու քնեմ»:

Հուսիսը ծագեց, ցած նայեց տեսաւ.

«Ի՞նչ լաւ է, ասաւ,
նչ որսորդ է ման գալի,
նչ նապաստակ վազ տալի,
նչ թռչնակ է ծըլւըլում,
նչ տերև է սրւըլում,
նչ արևն է երևում.

մենակ ես եմ, որ անքուն
բէֆ եմ անում երկընթում»:

1) Ի՞նչ կասէր լուսաբացին լուսինը, արեւը, տերեւը, թռչնակը,
նապաստակը, որսորդը:

ԱՄԵՆՆ ԻՐ ՏՈՒՆ

Ամենն իր տուն,
լազլագն իր բուն,
մուկն ու կատուն
ձեր պապոնց տուն:

12. Մարգօի հարստութիւնը

—Էս ինչ ծանր է գոգնոցդ, Մարգօ: Ի՞նչ կայ գրպա-
նումդ,—ասաւ մայրը իր փոքրիկ աղջկան, որ հանւել էր ու
պառկել:

—Իմ բաներն են, մայրիկ, ձեռք չը տաս,—պատւիրեց
Մարգօն ու գլուխը կոխեց վերմակի տակ:

Մայրը ժպտաց ու մէկ մէկ հանեց Մարգօի հարստութիւնը:
Մի դեղին մատնոց, մի պատուած պօրտմօնէ, տիկնիկի թէյի
բաժակը, էն էլ կտորած, մի ժանգոտ բանալի, մի փայտէ ոչ-
խար, որ միայն մի ոտք ունէր և մի ալանջ, յետոյ ծայրը
կրծած մի մատիտ, մի բանի կոճակ, գոյնզգոյն չթի կտորներ,

մի բանի սպիտակ ու կապոյտ փոքրիկ քարեր, և վերջապէս
էտ բոլորի տակ Մարգօի թաշկինակը:

—Լսի, Մարգօ ջան, էսքան բան չի կարելի գրպանում ման
ածել: Ես բեզ իմ սապոնի տուփը կը տամ, կը դնես մէջը: Հա՛,
ջանիկս:

Բայց ջանիկը ոչինչ չը պատասխանեց. նա վաղուց քնել էր:

1) Գրպանում ինչ են պահում:

13. Չեռքի մատները

Ճկոյթն ասաւ—Եկէք ուտենք:

Մատանու-մատն ասաւ—Ի՞նչ ուտենք:

Միջի-մատն ասաւ—Աստուած կը տայ:

Ցուցամատն ասաւ—Թէ որ չը տամ,

Բութ-մատն ասաւ—Գողանանք ուտենք:

Աստուած բարկացաւ, զարկեց բութ մատի գլխին,
միւսներից բաժանեց, քշեց ցած ու հրամայեց, որ միւսներին
ծառայի:

1) Ի՞նչով է տարբերում ձեռքի բուժը ոտի բուժ մատից:

2) Ի՞նչ ենք անում ձեռքով, որ ոտով չենք կարող:

3) Ի՞նչ կենդանիներ գիտես, որոնք ոտով ընկում են:

Ա. ա. ծ.—Ձւի գողը ձիու գող կը դառնայ:

*
*
*

Ճատիկ ճկոյթ,
աղա մատնեմատ,
երկար-լուրդ միջի մատ,
աման-լիզող ցուցամատ,
մշակ բութ:

Հանելուկ.—Մշէ շամփուր, երկաթի խորոված:

14. Արդե՛ն աշակերտ է

Այդ երեկոյ Հանէսը շատ անհանգիստ էր:

Նա մի քանի անգամ հանեց իր գրքերն ու տետրակները ու նորից դրաւ պայուսակը, մի քանի անգամ մէկ-մէկ նայեց մատիտները, գրչակոթը, գրիչները ու նորից պահեց գրչատուփի մէջ: Մի քանի անգամ մօտեցաւ մօրը:

—Մայրիկ ջան, տես, չը մոռանաս, էգուց ինձ անպատճառ շատ վաղ զարթեցրո՞ւ, շատ վաղ. ուսուցիչը ասաւ՝ որ չուշանամ:

Վերջապէս պայուսակը կախեց ժահճակալի գլխին, հանւեց ու անկողին մտաւ: Բայց երկար ժամանակ քունը չէր տանում:

Նա մտածում էր թէ ինքը արդէն աշակերտ է և այդ օրւանից գնում է դպրոց:

Ա. ո. ա. ծ. — Տաշած քարը գետնին չի մնայ:

Հանելուկ. — Ցերեկը տիկին, գիշերն աղախին:

15. Գրիչ

«Ի՞նչ կը լինի, ասա, գրիչ,
ինձ էլ սիրես գոնէ մի բիչ:
Ինչո՞ւ իմ մեծ քրոջ ձեռքին
գրում ես միշտ վարժ ու կարգին.
Իսկ իմ ձեռքին խազմըզում ես
սև ազուաւի ճանկերի պէս:
Ես քեզ վատ բան ի՞նչ եմ արել,
Ե՛կ, խնդրում եմ՝ ինձ համար էլ
գրի էնպէս արագ-արագ,
էնպէս ուղիղ, սիրուն, բարակ:»

Գրիչը լուռ լըսում, լըսում,
ճրոճրոտում է ու խազմըզում,
բայց այս անգամ արդէն, կարծես,
փոքրիկ ծրտի ճանկերի պէս:

1) Դասական ի՞նչ պիտոյքներ գիտես:

16. Արեւ ու Լուսին

Լուսմէրիկը իր աղջրկանն ու տղին ուղարկեց, որ հերթով հսկեն աշխարհքին. մինը՝ ցերեկը, միւսը՝ գիշերը: Աղջկայ անունը Արեւ էր, տղինը Լուսին:

—Քուրիկ, ես ցերեկը կերթամ, իսկ դու գիշերը, հա՛, — ասաւ չարածճի Լուսինը:

—Չէ, ես աղջիկ եմ, ես գիշերը կը վախենամ, — հակառակեց սիրուն Արևը:

Եւ բոյր ու եղբայր կուեցին ու կրկին եկան իրենց մօր մօտ: Մայրը խմոր էր հունցում: Ասաւ.

—Դու գիշերը գնա, Լուսնիկ ջան. Արեգն աղջիկ է, նա կը վախենայ:

—Չէ, ի՞նչ անեմ՝ կը վախենայ, — յամառեց Լուսինը ու շրթունքները ուռցրեց կանգնեց:

—Չեմ գնում:

Լուսմէրիկը բարկացաւ, ձեռները խմորից հանեց ու մի ապտակ տւաւ իր կամակոր տղին: Լուսինը խռովեց, խմորոտ երեսով դուրս եկաւ ու գնաց իր ճամփան:

—Դէհ, դու էլ գնա ցերեկը շրջի, — դարձաւ մայրը սիրուն Արևին:

—Ցերեկն էլ ամաչում եմ, մայրիկ. ամենքը իմ երեսին են նայում, — ասաւ Արևը ու կարմրած կանգնել էր մօր կողքին:

Այն ժամանակ Լուսմէրիկը մի բուն ասեղ տւաւ նրան.

—Ա՛ռ այս ասեղները, ով երեսիդ նայի, աչքերը ծակի:

Այն օրւանից Լուսինը դուրս է գալի գիշերները խմորոտ երեսով, իսկ Արևը շրջում է ցերեկը ու չի թողնում երեսին նայեն. նայողի աչքերը ծակում է մօր տւած ասեղներովը:

1) Արեւը ինչից էր վախենում՝ եւ ինչից էր ամաչում:

2) Ինչու Արեւի վախենալն ու ամաչեչը լաւ չէր:

3) Ի՞նչպէս ենք ասում այն երեսին, որ ամեն յիմար ըանից վախենում է: Ի՞նչպէս ենք ասում այն երեսին, որ ամեն ըանից ամաչում է:

4) Ի՞նչու մայրը բարկացաւ Լուսնի վրա:

Հանելուկ. — Սե արաբը բեխն ոլորեց, հազար հազար մարդ զլորեց:

17. Մկան տունը

—Ո՞ւր է, Մուկիկ քո բունը:

«Հա՛, հեռու չի իմ տունը.

կերթաս էսպէս դու առաջ,

յետոյ քիչ ձախ, յետոյ աջ,

կեղնես քիչ վեր,

կիջնես ցած,

էնտեղից էլ

քիչ անցած՝

նորից քիչ ձախ, նորից աջ,

բունս կը գայ քո առաջ:

Բայց դուռս ու շեմ,

պէտք է ասեմ,

սաստիկ փոքր է, դրրացի,

ներս մըտնելիս կըռացի:

1) Մուկը ընտանի թէ՛ վայրենի կենդանի է:

18. Չալ հաւի պատուութիւնը

1.

Չալ հաւը բուշուշ էր անում: Մէկ էլ գլուխը վեր բաշեց ու կանչեց.

—Հատիկ եմ գտել, ցորենի հատիկ: Ո՞վ կը ցանի:

—Չէ, — ասաւ կատուն:

—Չէ, — ասաւ բադը:

—Չէ, — ասաւ խոզը:

—Լաւ, ես կը ցանեմ, — ասաւ հաւը, ու ցորենը ցանեց:

Ցորենը բուսաւ, մեծացաւ, հասկը լցւեց ու գլուխը կախեց:

2.

Եկաւ հնձելու ժամանակը:

—Հասկը կախել է գլուխը: Ո՞վ կը հնձի. —

կանչեց չալ հաւը:

—Չէ, — ասաւ կատուն:

—Չէ, — ասաւ բադը:

—Չէ, ասաւ խոզը:

—Լաւ, ես կը հնձեմ, — ասաւ չալ հաւը ու ցորենը հնձեց:

3.

Եկաւ աղալու ժամանակը:

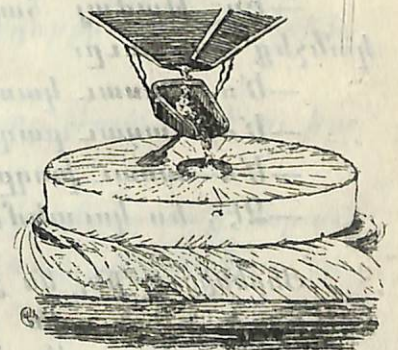
—Էս ցորենը ո՞վ կաղայ, — կանչեց չալ հաւը:

—Չէ, — ասաւ կատուն:

—Չէ, — ասաւ բադը:

—Չէ, — ասաւ խոզը:

—Լաւ, ես կաղամ, — ասաւ չալ հաւը: Ցորենը տարաւ ջաղաց ու աղաց:

4.

Եկաւ հունցելու ժամանակը:

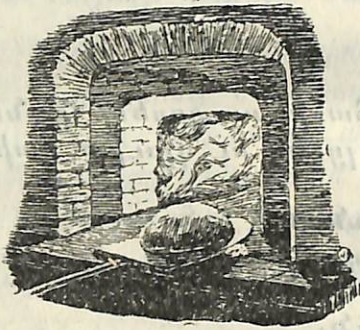
- Էս ալիւրը ո՞վ կը հունցի, — կանչեց շալ հաւը:
- Չէ, — ասաւ կատուն:
- Չէ, — ասաւ բաղը:
- Չէ, — ասաւ խոզը:
- Լաւ, ես կը հունցեմ, — ասաւ շալ հաւը ու շուր ածաւ, խմորը հունցեց:

5.

Եկաւ թխելու ժամանակը:

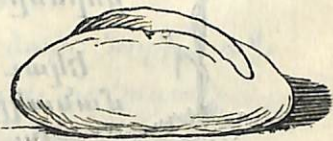
- Էս խմորը ո՞վ կը թխի, — կանչեց շալ հաւը:
- Չէ, — ասաւ կատուն:
- Չէ, — ասաւ բաղը:
- Չէ, — ասաւ խոզը:
- Լաւ, ես կը թխեմ, — ասաւ շալ հաւը, խմորը գնդեց ու դրաւ փուռը:

6.

Եկաւ ուտելու ժամանակը:

- Էս թափայ հացը ո՞վ կուտի, — կանչեց շալ հաւը:
- Ե՛ս, — ասաւ կատուն:
- Ե՛ս, — ասաւ բաղը:
- Ե՛ս — ասաւ խոզը:
- Չէ, ես կուտեմ, — ասաւ շալ հաւը, ու կերաւ:

Յորեւից էլ լինէ են շինում:
 Առած, — Բան դրին՝ փախաւ,
 հաց դրին, հասաւ:

Շուտասելուկ. — Մի տաշտ հով ճաթ,
 մի տաշտ տաք ճաթ,
 մի տաշտ ճաքճըրոսած ճաթ:

19. Անկոչ հիւրեր

Շոր էր: Բակում իր տնակի մէջ ձգւել էր շունը: Դունչը դրել էր երկու թաթերի վրա ու աչքերը խփել: Առջևը դրած էր լափի ամանը:

Երկու ճնճողուկ թառ էին եղել դէմուդէմ ցանկապատի վրա ու վաղուց սպասում էին:

— Քնեց, — ասաւ մէկը թևերը շարժելով:

— Չէ, — պատասխանեց միւսը. — Տես, ականջները ժած է տալիս:

— Վախում ես, — հարցրեց ընկերը: —

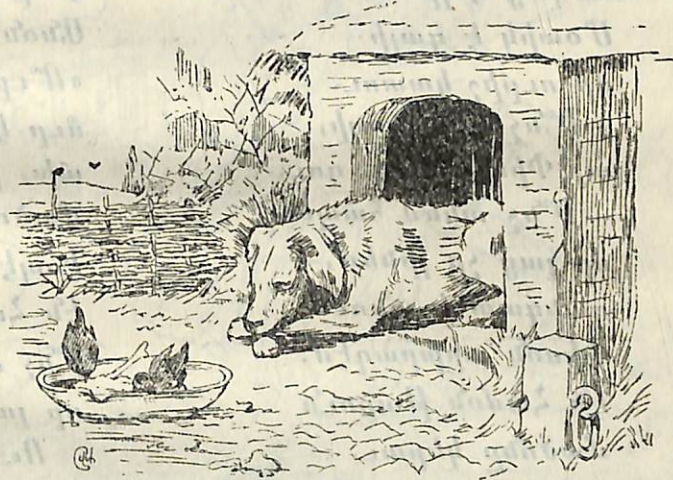
Ես չեմ վախում: Արի գնանք:

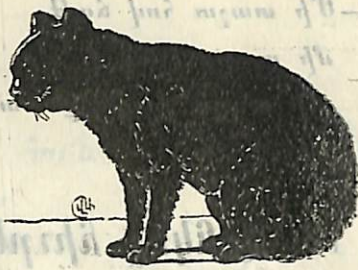
Ու թռաւ, իջաւ գետնին, շան տնակի առաջ, յետոյ յանկարծ ցատկեց ամանի եզերքին ու տիկ, տիկ, սկսեց արագ կոցահարել:

Ընկերն էլ սիրտ առաւ, ցանկապատից թռաւ ցած ու երկուսով շտապ-շտապ կոցահարում էին:

Տրկտրկոցից շունը զարթնեց, աչքերից մէկը բաց արաւ, քիչ նայեց անկոչ հիւրերին, մի բան մոռաց ըթի տակ ու նորից աչքը փակեց...

Շունը լինէ մոռաց ըթի տակին:

20. Փիսիկի գաւկատը

Փիսիկը նըստել
մի մութ անկիւնում,
ունքերը կիտել
ու լաց է լինում:
Մօտիկ է գալի
մի ուրիշ կատու.
— Ի՞նչու ես լալի,
այ Փիսիկ ջան, դու...
— Ի՞նչ անեմ հապա,
որ լաց չը լինեմ,—
գանգատ է անում
Փիսուն տրխրադէմ.
Էն Համօն թաքուն
մածոնը կերաւ,
գընաց տատի մօտ
ինձ վրրա դըրաւ:
Հիմի տատիկի

ետեից ընկած,
ինձ են ման գալի
մի-մի փէտ առած
էն քոթոթ Սուրէնն,
Անօն ու Մօսօն.
«Ո՛ւր է, ասում են,
նը է գող Փիսուն,
նիս, թէ մի գրտանք,
մածոն ցոյց կը տանք»...
Էսպէս բան սարքեց
էն Համօն իմ դէմ:
Ի՞նչ անեմ հապա,
որ լաց չը լինեմ...
Ու Փիսուն նըստել
մի մութ անկիւնում,
ունքերը կիտել
ու լաց է լինում:

21. Խելօք երեխաներ

1.

Քուրիկն ու Սուրիկը գնում էին տատիկի մօտ: Երբ հասան փոքրիկ գետակին, տեսան որ տախտակը չը կայ, որի վրայով միշտ գնում-գալիս էին:

Իսկ տատիկը խիստ արգելել էր՝ երբէք ջուրը չը մանեն,
որ կօշիկները բաց չանեն ու չը հիւանդանան:

Քուրիկն ու Սուրիկը նայեցին իրար:

— Ի՞նչ անենք, Սուրիկ, որ մեր կօշիկները թաց չը լինեն,—
ասաւ քուրիկը:

— Ի՞նչ անենք, քուրիկ,— ասաւ Սուրիկը:

Ու սկսեցին միտք անել: Այնքան միտք արին, այնքան,
որ իսկի այդքան միտք չէին արել:

2.

— Գտայ, Սուրիկ,— ասաւ յանկարծ քուրիկը.— Ես բեզ կը
խտըտեմ ու ջրի միջով կը տանեմ մէկէլ ափը. բո կօշիկները
կը մնան չոր: Վերջն էլ դու կը գաս, ինձ կը տանես, իմ կօ-
շիկներն էլ կը մնան չոր:

Սուրիկը շատ ուրախացաւ իր խելօք բրոջ ասածի վրա:
Քուրիկը նրան գրկեց ու չըմփ, չըմփ, մտաւ ջուրը:

Չրի կէսը հասաւ թէ չէ, կանգ առաւ:

—Ի՞նչու չես գնում, — հարցրեց Սուրբիկը:

—Սուրբիկ, կօշիկներս կարծես թրջուում են, — ասաւ քուրիկը: — Լաւն էն է, ցած արի, դու էստեղ մի քիչ սպասի, մինչև ես գնամ փր, կօշիկներս հանեմ, ետ գամ, քեզ տանեմ:

—Լաւ, — ասաւ Սուրբիկը. — ու, չըմփ, ցատկեց ջրի մէջ, կանգնեց գետի մէջտեղը, մինչև որ քուրիկը գնաց փր, որ կօշիկները հանի, ետ գայ, նրան տանի:

3.

Երբ քուրիկը կօշիկների կապերը արձակում էր, Սուրբիկը ձայն տւաւ:

— Կօշիկներս կարծես թրջուում են. ի՞նչ անեմ, քուրիկ:

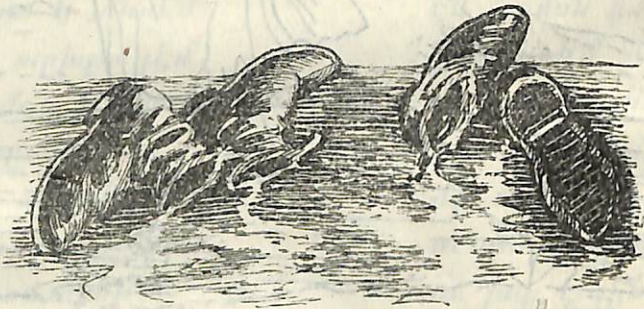
— Արի, դու էլ շուտով հանի կօշիկներդ:

Սուրբիկն էլ չըփչըփացնելով ետ եկաւ, նստեց, հանեց կօշիկները: Յետոյ երկուսն էլ վերցրին իրենց կօշիկները, քուրիկը նորից գրկեց իր Սուրբիկին ու անց կացրեց միւս փր:

Ու երկուսն էլ շատ ուրախ էին, որ այսպէս խելօք կերպով անց կացան գետակը: Միայն վատն այն էր, որ կօշիկները ոչ միայն թրջւել էին, այլև լցւել էին ջրով:

— Յիմար գետակը, էս բոլորը նա արաւ, — ասաւ քուրիկը:

— Յիմար գետակը, — ասաւ Սուրբիկը:

Խելօք երեխաները ի՞նչ պիտի անէին, որ կօշիկները չը թռչէին:

Ա. ռ. ա. ծ. — Չուրն իր ճամփէն կը գանի:

Հանելուկներ. — 1) էս կողմը դար, էն կողմը դար, մէջն անդադար:

2) Չին գնաց, թամբը մնաց:

22. Էս են է...

1.

Էս էն տունն է, որ շինել է վարպետ Օհանը:

2.

Էս էն ցորենն է, որ պահած է էն տանը, որ շինել է վարպետ Օհանը:

3.

Էս էն մուկն է, որ կերել է էն ցորենը, որ պահած է էն տանը, որ շինել է վարպետ Օհանը:

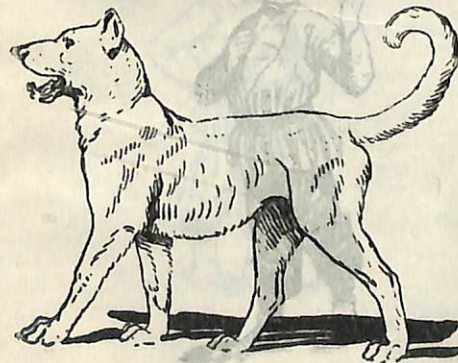
4.

Էս էն կատուն է, որ բռնել է էն մկանը, որ կերել է էն ցորենը, որ պահած է էն տանը, որ շինել է վարպետ Օհանը:

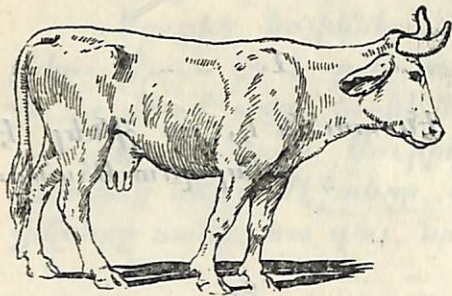

5.

Էս էն շունն է, որ գրղել է էն կատին, որ բռնել է էն մկանը, որ կերել է էն ցորենը, որ պահած է էն տանը, որ շինել է վարպետ Օհանը:

6.

Էս էն կովն է կէն պողաւոր,
որ հարու է տւել էն շանը,
որ գրգել է էն կատւին,
որ բռնել է էն մկանը,
որ կերել է էն ցորենը,
որ պահած է էն տանը,
որ շինել է վարպետ Օհանը:

7.

Էս էն աղջիկն է, որ կթել է
էն կովը,
որ հարու է տւել էն շանը,
որ գրգել է էն կատւին,
որ բռնել է էն մկանը,
որ կերել է էն ցորենը,
որ պահած է էն տանը,
որ շինել է վարպետ Օհանը:

8.

Էս էն տղան է, որ ուզել է էն
աղջկանը,
որ կթել է էն կովը,
որ հարու է տւել էն շանը,
որ գրգել է էն կատւին,
որ բռնել է էն մկանը,
որ կերել է էն ցորենը,
որ պահած է էն տանը,
որ շինել է վարպետ Օհանը:

9.

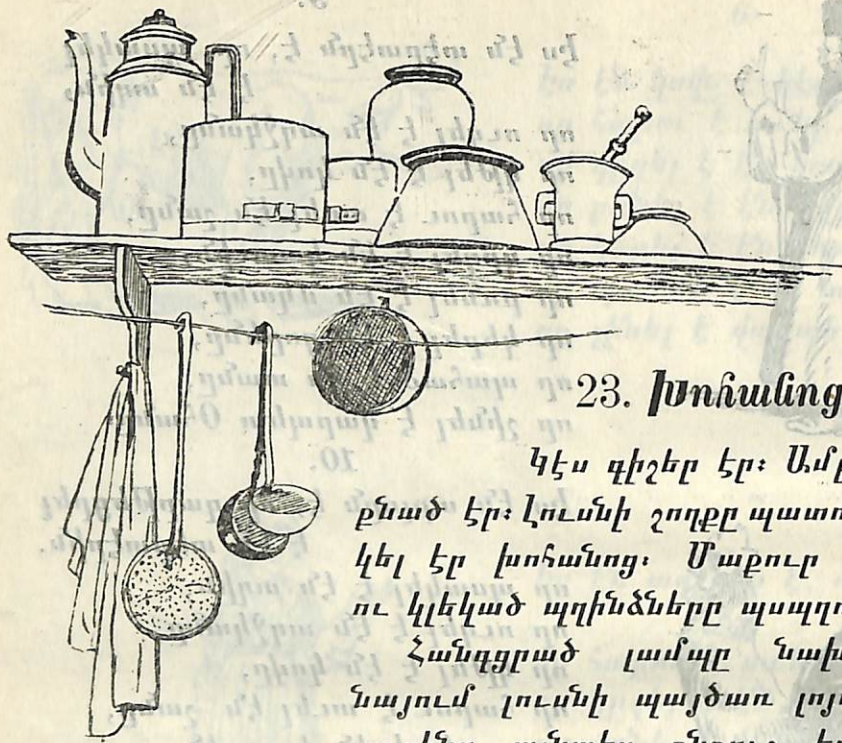
Էս էն տէրտէրն է, որ պսակել
է էն տղին,
որ ուզել է էն աղջկանը,
որ կթել է էն կովը,
որ հարու է տւել էն շանը,
որ գրգել է էն կատւին,
որ բռնել է էն մկանը,
որ կերել է էն ցորենը,
որ պահած է էն տանը,
որ շինել է վարպետ Օհանը:
10.

Էս էն արլորն է, որ զարթեցրել
է էն տէրտէրին,
որ պսակել է էն տղին,
որ ուզել է էն աղջկանը,
որ կթել է էն կովը,
որ հարու է տւել էն շանը,
որ գրգել է էն կատւին,
որ բռնել է էն մկանը,
որ կերել է էն ցորենը,
որ պահած է էն տանը,
որ շինել է վարպետ Օհանը:
11.

Էս էլ էն վարպետ Օհանը,
որ մորթել է էն արլորին,
որ զարթեցրել է էն տէրտէրին,
որ պսակել է էն տղին,
որ ուզել է էն աղջկանը,
որ կթել է էն կովը,
որ հարու է տւել էն շանը,
որ գրգել է էն կատւին,
որ բռնել է էն մկանը,
որ կերել է էն ցորենը,
որ պահած է էն տանը,
որ շինել է վարպետ Օհանը:

23. Խոհանոցում

Կէս գիշեր էր: Ամբողջ տունը քնած էր: Լուսնի շողը պատուհանից ընկել էր խոհանոց: Մաքուր ամանները ու կլեկած պղինձները պսպղում էին:

Հանգրած լամպը նախանձով էր նայում լուսնի պայծառ լոյսին, բայց լուսինը այնպէս քնքուշ էր ժպտում

նրան, որ նա իսկոյն հանգստացաւ:

Պղինձները, տապակը, սամովարը, սրճամանը, բամիշը, շերեփը—բոլորն էլ փայլում էին ու հպարտ նայում էին իրար: Վիճում էին թէ ո՞րն է իրենց մէջ ամենից փայլունը:

—Ես,—բացականչեց ուռած սամովարը խոպոտ ձայնով,—Տեսէք իմ ոսկի ճառագայթները ինչպէս են վառուում:

—Ո՛չ, ես եմ փայլունը,—գրընգաց սիպտակ սրճամանը՝ սուր ու բարակ քիթը վեր բաշելով:

—Ապա մի դէսը նայեցէք,—այն կողմից բերանը լայն բաց արաւ ծանր պղինձը:

—Բա ես,—մէջ ընկաւ երկարապոչ շերեփը:

—Դ՞նչ ինչ ես ամեն բանի մէջ խառնուում,—չորս կողմից ձայն տւին մեծ ու փոքր պղինձները իրենց դարակից:

Ծակերեան քամիչն էլ ուզում էր մի բան ասի, որ մէկ էլ լուսինը մտաւ ամպի տակ, յանկարծ խոհանոցը մթնեց, ու ամենքը ձայնները կտրեցին:

1) Ի՞նչու ամենքը յանկարծ ձայնները կտրեցին, երբ խոհանոցը մթնեց:

2) Ասա՛ մէկ-մէկ՝ ինչի՞ համար ենք գործածում՝ վերը յիշած ամաններն ու խոհանոցի միւս պիտոյքները:

Ա. ո. ա. ծ.—Ամեն բան իր տեղն ունի:

Հանելուկներ.—1) Վերևը ծակ, ներքևը ծակ, մէջը լիքը ջուր ու կրակ:

2) Բռնեմ բռնովս մին, թողնեմ տնովս մին:

24. Դժուար հանելուկ

Պուղին թաշկինակով տասը ձու էր տանում տուն: Ծամփին պատահեց

իր ծանօթին ու ասաւ.

—Թէ իմանաս՝ թաշկինակումս ինչ կայ, սրա՛ ճլածեղից բեզ էլ կուտացնեմ:

—Չո՛ւ,—պատասխանեց ծանօթը:

—Վահ,—զարմացաւ խելօքը.—էտ հնց իմացար: Դէ, էն էլ ասա՛ բանի՛ հատ է: Թէ էտ էլ իմացար, բոլոր տասն էլ բեզ կը տամ:

—Տմար:

—Ա՛ս, ախպէր, էտ էլ իմացար.—ասաւ Պուղին ու թաշկինակով ձուն տւաւ ծանօթին:

25. Ծոյ աղջիկը

Բանն ի՞նչ կանեմ՝ կեղտոտ է,
բամբակը կորիզոտ է,
մետաքս պիտի, որ մանեմ,
մաստակ պիտի որ ծամեմ,
կտերը տիտիկ անեմ,
անցնողին մըտիկ անեմ,
ուտեմ, խմեմ,
մի՞նի քնեմ:

Առաժ.—Ով ալարի, ոչ դալարի:

Հանելուկ.—Հինգ ախպէր են, չորսը պատ են շարում, մէկը
քար է կրում:

26. Ծոյ տղան

Չան, Չան, կիրակի.
վայ, երկուշաբթի:
Նանի Չան, նանի,
փորս ցաւում է,
չեմ գնայ Կպրոց:

Ի՞նչ կասեր աշխատասէր տղան, ի՞նչ կասեր աշխատասէր
աղջիկը:

Առաժ.—Գժի համար ամեն օր Չատիկ է:

27. Պատիկ պատմութիւն

Մի օր Մարիամիկը շփոթեցաւ մայրիկին, ցած
զցեց իր սևուկ աչքերը ու ասաւ.

—Մայրի՛կ Չան, ասում էիր, որ շատ ես սիրում պատիկ

պատմութիւններ:

—Այո՛, աղջիկս:

—Ուզում ես, մայրիկ, պատմեմ քեզ մի այդպիսի փոք-
րիկ պատմութիւն:

—Պատմի՛. միայն թէ հին բան չը լինի:

—Ո՛չ, մայրիկ, բոլորովին նոր է: Ես ինքս հէնց այս րո-
պէիս իմացայ մեր դահլիճում:

—Որ այդպէս է՝ պատմի՛:

—Բայց շատ պատիկ պատմութիւն է, մայրիկ:

—Ոչի՛նչ. աւելի լաւ որ պատիկ է:

—Սկսե՛մ:

—Սկսի՛:

—Կար ու չը կար...

—Յետոյ:

—Կար ու չը կար... մի փոքրիկ կաւէ շնիկ կար... մի սե-
ղանի վրա:

—Լա՛ւ: Յետո՛յ:

—Յետոյ այն, որ այս րոպէիս այդ շնիկը փշրեցի: Բայց
էլ չեմ անի, մայրի՛կ, էլ իսկի չեմ անի:

1) Մայրիկը հաւանեց Մարիամի պատիկ պատմութիւնը:

2) Ի՞նչ տեսակ աղջիկ էր Մարիամը:

Հանելուկ.—Փախչում եմ ետեիցս է ընկնում, ետեիցն եմ
ընկնում՝ փախչում է:

28. Կճուճը

Քեռին եկաւ մեր բակը,

լիք կճուճը շալակը.

ուսի թոկը կտրըւեց,

կճուճն ընկաւ կտորըւեց:

Ի՞նչ կարող էր լինել կճուճի մէջ:

29. Նկարիչն ու մեքենավարը

1.

Երևանդը անպատճառ նկարիչ պիտի դառնայ:

Միշտ մատիտը ձեռքին խաղմզում է ուր որ պատահի. գրքերի լուսանցքին, տետրակների մէջ, սեղանի երեսին, դռների վրա և տան պատերին:

Հայրն ու մայրը ինչքան նեղանում են, բան չի դառնում: Այստեղ մի հաստ շուն է նկարած, ոտները կարճիկ ու պոչը երկար. այնտեղ մի փոքրիկ ծառ, վրան լիքը թռչուններ, ամեն մի թռչունը մի հաւի չափ. ու էլ ծաղիկներ, էլ ամաններ:

Մի առանձին թղթի վրա էլ նկարել է պապի պատկերը, փառաւոր միրուքով, մազերը գրգգրզլած, չիբուխը բերանին, ակնոցը աչքին, ձեռքին մի գիրք:

Չէ, Երևանդը որ մեծանայ, անպատճառ նկարիչ պիտի դառնայ:

2.

Իսկ Երևանդի փոքրիկ եղբայրը, ի՞նչ էք կարծում, ի՞նչ պիտի դառնայ:

Ամբողջ օրը երկաթուղի է խաղում: Աթոռները շարում է իրար ետեից, կապում է իրար, փիսիկին նստեցնում է մէկ աթոռին, մի մութաքա էլ նստեցնում է միւս աթոռին, ինքն էլ դառնում է լօկոմոտիւ (տեղաշարժ), լծում է ու քաշ տալիս:

Քաշ է տալիս սենեակից սենեակ. — հո՛ւ, հո՛ւ, հո՛ւ, ճամփա տւէք, ճամփա՛, գնացքը գալիս է:

Ի հարկէ որ սա էլ մեքենավար է դառնալու:

Իսկ դո՛ւ ինչ ես դառնալու:

Շ ու լ ա ս ե լ ու կ. — Կարճ-պոչ փոցիս, կարճ-պոչ փոցիս:

30. Պոչատ աղէս

Լինում է չի լինում մի պառաւ: Էս պառաւն իր էժը կըթում է, կաթը վեր է դնում, գնում է ցախ ու փէտ բերի, որ կրակ անի, կաթն եփի:

Մի աղէս գալիս է, գլուխը կոխում կաթնի ամանը, ուտում: Պառաւը վրա է հասնում, ցարատով տալիս է, աղէսի պոչը կտրում: Պոչատ աղէսը փախչում է, գնում է մի բարի վրա կանգնում ու էսպէս խնդրում:

— Տատիկ, տատիկ, պոչըս տուր, կրցեմ, կրցմըցեմ, գնամ ընկերներիս հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղէս, որտեղ էիր:

Պառաւն ասում է.

— Դէ գնա իմ կաթը բեր:

Աղէսը գնում է կովի մօտ:

— Կովիկ, կովիկ, կաթ տուր ինձ, կաթը տանեմ պառաւին տամ, պառաւը պոչըս տայ, կրցեմ, կրցմըցեմ, գնամ ընկերներիս հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղէս, որտեղ էիր: Կովը ասում է.

— Դէ գնա ինձ համար խոտ բեր:

Աղէսը գնում է արտի մօտ:

— Արտիկ, արտիկ, խոտ տուր ինձ, խոտը տանեմ կովին տամ, կովը ինձ կաթ տայ, կաթը տանեմ պառաւին տամ,

պառաւը պոչըս տայ, կըցեմ, կըցմըցեմ, գնամ ընկերներիս հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղւէս, ճրտեղ էիր:

Արտն ասում է.

— Դէ գնա ինձ համար ջուր բեր:

Աղւէսը գնում է աղբիւրի մօտ:

— Աղբիւր, աղբիւր, ջուր տուր ինձ, ջուրը տանեմ արտին տամ, արտը ինձ խոտ տայ. խոտը տանեմ կովին տամ, կովը ինձ կաթ տայ. կաթը տանեմ պառաւին տամ, պառաւը պոչըս տայ, կըցեմ, կըցմըցեմ, գնամ ընկերներիս հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղւէս, ճրտեղ էիր:

Աղբիւրն ասում է.

— Դէ գնա կուժ բեր:

Աղւէսը գնում է աղջկայ մօտ:

— Աղջիկ, աղջիկ, կուժըդ տուր, կուժը տանեմ աղբիւրին տամ, աղբիւրը ինձ ջուր տայ. ջուրը տանեմ արտին տամ, արտը ինձ խոտ տայ. խոտը տանեմ կովին տամ, կովը ինձ կաթ տայ. կաթը տանեմ պառաւին տամ, պառաւը պոչըս տայ, կըցեմ, կըցմըցեմ, գնամ ընկերներիս հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղւէս, ճրտեղ էիր:

Աղջիկն ասում է.

— Դէ գնա ուլունք բեր ինձ համար:

Աղւէսը գնում է շարչու մօտ:

— Չարչի, շարչի, ուլունք տուր, ուլունքը տանեմ աղջկան տամ, աղջիկը ինձ կուժ տայ, կուժը տանեմ աղբիւրին տամ, աղբիւրը ինձ ջուր տայ. ջուրը տանեմ արտին տամ, արտը ինձ խոտ տայ. խոտը տանեմ կովին տամ, կովը ինձ կաթ տայ. կաթը տանեմ պառաւին տամ, պառաւը պոչըս տայ, կըցեմ, կըցմըցեմ, գնամ ընկերներիս հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղւէս, ճրտեղ էիր:

Չարչին ասում է.

— Դէ գնա ինձ համար ձու բեր:

Աղւէսը գնում է հաւի մօտ:

— Հաւիկ, հաւիկ, ձու-ձու տուր, ձու-ձուն տանեմ շարչուն տամ, շարչին ինձ ուլունք տայ. ուլունքը տանեմ աղջկան տամ, աղջիկը ինձ կուժ տայ. կուժը տանեմ աղբիւրին տամ. աղբիւրը ինձ ջուր տայ. ջուրը տանեմ արտին տամ, արտը ինձ խոտ տայ. խոտը տանեմ կովին տամ, կովը ինձ կաթ տայ. կաթը տանեմ պառաւին տամ, պառաւը պոչըս տայ, կըցեմ, կըցմըցեմ, գնամ ընկերներիս հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղւէս, ճրտեղ էիր:

Հաւն ասում է.

— Դէ գնա ինձ համար կուտ բեր:

Աղւէսը գնում է կալուրի մօտ:

— Կալուր, կալուր, կուտ տուր ինձ, կուտը տանեմ հաւին տամ, հաւը ինձ ձու տայ. ձուն տանեմ շարչուն տամ, շարչին ինձ ուլունք տայ. ուլունքը տանեմ աղջկան տամ, աղջիկը ինձ կուժ տայ. կուժը տանեմ աղբիւրին տամ, աղբիւրը ինձ ջուր տայ. ջուրը տանեմ արտին տամ, արտը ինձ խոտ տայ. խոտը տանեմ կովին տամ, կովը ինձ կաթ տայ, կաթը տանեմ պառաւին տամ, պառաւը պոչըս տայ, կըցեմ, կըցմըցեմ, գնամ ընկերներիս հասնեմ, որ ինձ չասեն՝ պոչատ աղւէս, ճրտեղ էիր:

Կալուրի մեղքը գալիս է. մի բուռը կուտ է տալի: Աղւէսը կուտը տանում է հաւին, հաւը ձու է տալի. ձուն տանում է շարչուն, շարչին ուլունք է տալի. ուլունքը տանում է աղջկան, աղջիկը կուժ է տալի. կուժը տանում է աղբիւրին, աղբիւրը ջուր է տալի. ջուրը տանում է արտին, արտը խոտ է տալի. խոտը տանում է կովին, կովը կաթն է տալի, կաթը տանում է տալիս պառաւին, պառաւը պոչը տալիս է իրեն, կըցում է, կըցմըցում է, վազում, գնում, իր ընկերներին հասնում:

31. Անվախ Մարիամը

—Մարիամ, զնա մառանից մի բանի կարտօֆիլ բեր,— կանչեց մայրը խոհանոցից:

Մարիամը յօնքերը կիտեց, դուռնչը ծովացեց: Նա չէր սիրում մենակ մառանը գնալ. մկներին վախենում էր:

Բայց չէր ուզում ցոյց տայ թէ վախենում է: Միթէ ամօթ չէր. ութը տարեկան անագին աղջիկ մկներին վախենայ:

Բանալիները վերցրեց ու գնաց:

Առաջ մի դռանը ստով ուժեղ զարկեց, իբրև թէ պատահմամբ, յետոյ էլ շրխշրխկալով բանալին անց կացրեց կողպէքի մէջ, որ մկները լսեն ու փախչեն, դուռը աղմուկով բաց արաւ, ձեռի կողովը ներս շարտեց, բարձր կանչեց— փրշտ, փրշտ, արագ վագեց ներս ու ինքն էլ չիմացաւ թէ ինչպէս կողովը լցրեց կարտօֆիլով ու դուրս պրծաւ: Վագելով ընկաւ խոհանոց, կողովը դրաւ մայրիկի առջև ու հպարտ-հպարտ ասաւ.

—Բերի, մայրիկ:

Բայց մեր մէջը մնայ՝ մառանի դուռը թողել էր բաց:

1) Ի՞նչու էր Մարիամը մառանի դուռը բաց թողել:

2) Բացի մկներին, էլ ինչից են երեխաները զուր վախենում:

32. Կռուկներ

Կը՛ն կը՛ն, կռուկոռան

կռուկները հա՛ թռան.

կռուկների թևի տակ

եկաւ գարուն մեր դռան:

Առաժ.—Մարտն անցաւ, գարուն անցաւ:

33. Արագիլների դարձը

Մի գով առաւօտ էր, երբ արագիլը իջաւ գիւղի վրա իր հին բունը: Երեխաները բակում խաղում էին:

—Բարով, երեխէք,— ձայն տաւ արագիլը իր բարդու ծայրից:

—Արագիլն եկել է, արագիլն եկել է,— ուրախացան երեխաները:

—Նոր ի՞նչ կայ մեր գիւղում:

—Է՛, ինչ որ դու գնացել ես, այնքան բան է պատահել,— պատասխանեց մանուկներից մէկը:— Այնպէս ցուրտ էր, այնպէս ձմեռ: Դու գլուխդ լաւ պրծացրիր:

—Ափսոս այստեղ չէիր, քրոջս մարդու տւինք,— շտապով յայտնեց միւսը.— հարսանիք արինք, բէֆ արինք:

—Ինձ համար հայրիկս Նոր-Տարուն կռուկով կօշիկներ առաւ,— ցոյց տաւ իր կօշիկները մէկ ուրիշը:

—Իսկ ես արդէն դպրոց եմ գնում.— սկսեց մի փոքրիկ աղջիկ:

—Չէ՞ որ արագիլը դեռ այստեղ էր, որ բեզ դպրոց տարանք,— կտրեց նրա խօսքը մեծ եղբայրը:— Ո՞նց էիր լաց լինում, չէիր գնում:

—Ե՛ս... Է՛ս...— կմկմաց աղջիկը: Ու նորից դարձաւ արագիլին.

—Բայց հիմա ես արդէն ազատ կարդում եմ:

Արագիլը բարդու ծայրից ծանր-ծանր գլուխը ժաժ տաւ:

—Լաւ, լաւ, շատ լաւ ես անում:

1) Փոքրիկ աղջիկը առաջ ի՞նչու չէր ուզում գնայ դպրոց եւ հիմի ի՞նչի է ուրախ:

2) Դու ինչ նորութիւն կը յայտնէիր արագիլին:

3) Ղերեւի պատկերում արագիլները ո՞ր ժամանակն են նկարած:

34. Գարնան առիւտներ

Մարտը տալիս է ճնձաղիկ,
ապրիլը կապոյտ մանուշակ,
մայիսին բացւում է վարդը,
սոխակը երգում անուշակ:

35. Խեղօք հաշիւ

Մի աղքատ տղայ կանգնել էր փռան առջև ու ախորժակով նայում էր տաք-տաք բլիթներին:

Մտնում է ներս ու հարցնում.

— Ի՞նչ արժ է բլիթը:

— Վեցը հինգ կոպէկ:

— Վեցը հինգ կոպէկ, հա՛. ուրեմն հինգը չո՞րս կոպէկ, չորսն էլ երեք կոպէկ, երեքը երկու, երկուսը մէկ, իսկ մէկը անփող: Մէկը ինձ հերիք է. սուէք ինձ մէկը:

1) Տղան բլիթը ստացան:

2) Ճիշտ էր նրա հաշիւը:

36. Մեղու

Ահա՛ ծագեց արեգակը,
ահա՛ ծաղկեց մանիշակը,
մեղուն թողեց իր փեթակը
տըզտըզալով, տըզտըզալով:

Մեղուն թռաւ ծաղիկներին,
մեղըր բերաւ փոքրիկներին,
կըճ ու խայթոցն էլ չարերին,
կըսկըծալով, կըսկըծալով:

37. Բնի մէջ

Մի ծառ:

Դաշտում մի ծառ:

Դաշտում մի կանաչ ծառ:

Մի բուն:

Ծառի վրա մի բուն:

Դաշտում ծառի վրա մի բուն:

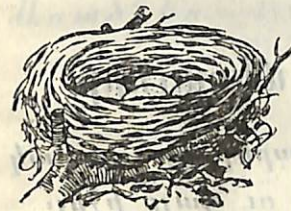

Չորս ձու:

Չորս կապտաւուն ձու:

Բնի մէջ չորս կապտաւուն ձու:

Դաշտում ծառի վրա էն բնի մէջ չորս կապտաւուն ձու:

Մի թռչուն:

Մի մարիկ թռչուն:

Չորս կապտաւուն ձու վրա մի մարիկ թռչուն:

Դաշտում կանաչ ծառի վրա էն բնի մէջ թռչաւ է նստել մի մարիկ թռչուն:

Ճուտիկներ:

Փոքրիկ ճուտիկներ:

էն բնի մէջ չորս ճուտիկներ:

Դաշտում կանաչ ծառի վրա էն բնի մէջ ծըլծըլում են չորս փոքրիկ ճուտիկներ:

Թռի, մարիկ, թռի,

Փոքրիկները ուտել են ուզում:

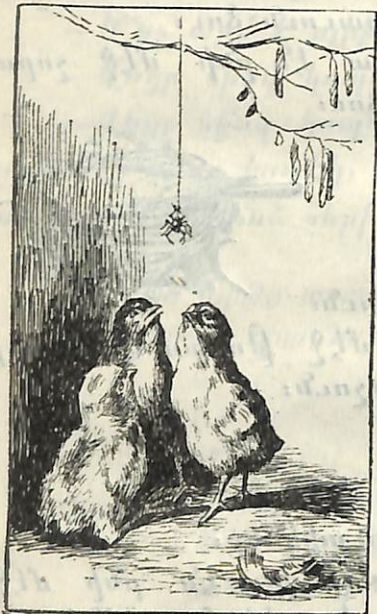
Ուրիշ լինչ կենդանի գտես, որ ձից է դուրս գալիս:

38. Նապաստակի քացին

Մեր տան առաջ պարտեզ կայ,
պարտեզի մէջ մի ծառ կայ,
ծառի վրա մի բուն կայ,
բրնի մէջը մի ձու կայ,
ձրւի մէջը նապաստակ.
փախի, թէ չէ քացի կրտայ:

Ա. ու ա ծ. — Աստուած ազատի նապաստակի քացուց:

Շ ու ւ տ ա ս ե լ ու կ. — «Փոկակապ Ակոփ ապի, ինձ համար մի փոկ կապի, քեզ ասեմ՝ փոկակապ Ակոփ ապի»:

39. Ո՞վ է մեղաւորը

Մարդը կախ էր արել իր բարակ
թելը ծառի ճիւղից ու վայր իջել:
Ճուտիկը, Մուտիկը և Ճիւղտու-
րիկը, Չալ հաւիկի գիծ վառիկները,
նրան տեսան:

— Ի՞նչ է, — ճւտը ճուտիկը:

— Չէ, ի՞նչ է, — ճւտը Մուտիկը:

— Չէ, ի՞նչ է, ի՞մը, — ճիւղտուրիկը ճիւղտուրիկը:

Ու երեքն էլ իսկոյն վազեցին,
որ սարդը բռնեն և ուտեն:

Ճուտիկը վազեց՝ անփետուր թևե-
րը թափ տալով:

Մուտիկը վազեց՝ բարակ վիզը ձիգ տալով:

Ճիւղտուրիկը վազեց՝ իր վնասուած կարմիր ոտը կաղե-
կազ քաշ տալով:

— Հեռացէք, ի՞նչ է, — վրա պրծաւ ճուտիկը:

— Կորէք, ի՞նչ է, — հրեց Մուտիկը:

— Չեզ ո՞վ է տալիս, — բռնեց ճիւղտուրիկը:

Իրար այնքան բռնեցին, հրեցին, որ սարդը էլ չըսպասեց
ու իր թելովը վեր փախաւ:

Վեր փախաւ ու վերեկից նայում էր թէ ինչպէս էին կը-
ւում փոքրիկները ու իրար կտցահարում:

— Հիմի էս ի՞նչ արիք, — ճւտը էր ճուտիկը:

— Դո՛ւք վախեցրիք, — ճուտը էր Մուտիկը:

— Իմ սարդը ի՞նչու փախցրիք, — լաց էր լինում ճիւղտու-
րիկը:

Երեքից ո՞վ էր մեղաւորը:

Ա. ու ա ծ ն ե ր. — 1) Երեքը իրար հետ կուեցին, ճամփորդի բանը աշողեց:

2) Հաւը երազում կուտ կը տեսնի:

40. Ծիտիկի օրօրքը

Կախաւ է ճիւղքից
ճօճը ծիտիկի.

Փրչի հովիկ, փրչի,
ճօճն օրօրւի, տանի-
բերի.

նանի, ծիտիկ, նանի:

Ծիտիկը անուշ երազ է տեսնում.

Փրչի, հովիկ, փրչի,
ճօճն օրօրւի, տանի-բերի.
նանի, ծիտիկ, նանի:

Թայց տես, ծիտիկը բրնից չըզարթնի.

կամաց փրչի, կամաց,
ճօճն էլ զգուշ տանի-բերի.
նանի, ծիտիկ նանի:

41. Ծիտը

1.

Լինում է չի լինում մի ծիտ:

Մի անգամ էս ծտի ոտը փուշ է մտնում: Դէս է թռչում, դէն է թռչում, տեսնում է՝ մի պառաւ փէտի է ման գալի, ուզում է թոնիրը վառի, հաց թխի: Գնում է ասում.

—Նանի ջան, նանի, ոտիս փուշը հանի, թոնիրդ վառի, ես էլ գնամ բուշուջ անեմ, գլուխս պահեմ:

Պառաւը փուշը հանում է, թոնիրը վառում:

Ծիտը գնում է, ետ գալի թէ՛ իմ փուշը ետ տուր ինձ:

Պառաւն ասում է.—Փուշը թոնիրն եմ գցել:

Ծիտը կանգնում է թէ՛

—Իմ փուշը տուր, թէ չէ դէս թռչեմ, դէն թռչեմ, լօշիկդ առնեմ, դուրս թռչեմ:

Պառաւը մի լօշ է տալի: Ծիտը լօշն առնում է թռչում:

2.

Գնում է տեսնում՝ մի հովիւ անհաց կաթն է ուտում: Ասում է.

—Հովիւ ախպէր, կաթն ի՞նչու ես անհաց ուտում: Ա՛յ, լօշը առ, կաթնի մէջ բրդի՛, կեր. ես էլ գնամ բուշուջ անեմ, գլուխս պահեմ:

Գնում է, ետ գալի թէ լօշս տուր:

Հովիւն ասում է.—Կերայ:

—Չէ, ասում է, իմ լօշը տուր, թէ չէ դէս թռչեմ, դէն թռչեմ, գառնիկդ առնեմ դուրս թռչեմ:

Հովիւը ճարահատած մի գառն է տալի: Առնում է թռչում:

3.

Գնում է տեսնում մի տեղ հարսանիք են անում, մսացու չունեն, որ մորթեն:

Ասում է.—Ի՞նչ էք մորթել: Ա՛յ, իմ գառն առէք, մորթեցէք, քէֆ արէք: Ես էլ գնամ բուշուջ անեմ, գլուխս պահեմ:

Գնում է, ետ գալի թէ՛ իմ գառը տւէք:

Ասում են.—Մորթել ենք, կերել, ճրտեղից տանք:

Սա կանգնում է թէ՛ չէ, իմ գառը տալիս էք տւէք, թէ չէ դէս թռչեմ, դէն թռչեմ, հարսին առնեմ, դուրս թռչեմ:

Ու հարսին առնում է թռչում:

4.

Գնում է, գնում, գնում է տեսնում՝ մի աշուղ մի ճամփով գնում է:

Ասում է.—Աշուղ ախպէր, առ էս հարսին, պահի՛ քեզ մօտ: Ես էլ գնամ բուշուջ անեմ, գլուխս պահեմ:

Գնում է, ետ գալի, աշուղի առաջը կտրում թէ՛ իմ հարսն ինձ տուր:

Աշուղը ասում է.—Հարսը գնաց իրենց տուն:

Սա թէ՛ չէ, իմ հարսը տուր, թէ չէ դէս թռչեմ, դէն թռչեմ, սագիկդ առնեմ դուրս թռչեմ:

Աշուղը սագը տալիս է իրեն:

Սագն առնում է, ուսը գցում, թռչում մի տեղ նստում է, սկսում է ածել ու ճրտաւտալով երգել.

Ծընգը, մընգը,
փուշիկ տւի, լօշիկ առայ,
լօշիկ տւի, գառնիկ առայ,
գառնիկ տւի հարսիկ առայ,
հարսիկ տւի, սագիկ առայ,
սագիկ առայ, աշուղ դառայ,
ծընգը, մընգը,
ծիւ, ծիւ:

Ծիտիկը ինչո՞ւ սագը իրեն պահեց:

Հանելուկ.—Ալալա, բալալա, բեր խաղ արա, տար կախ արա:

Շուտ ասելուկ.—«Քեռի, էլի էն լաւ արէն առ.

էն լաւ արէն էլի առ, քեռի»:

42. Ծիտ

Հուռին գնաց բանջարի,
բանջար չեղաւ՝ խոտ եղաւ,
խոտի տակին ծիտ եղաւ,
ծըլ-ըլալէն դուրս թռաւ:
Ծիտը թռաւ գերանին,
կանաչ խոտը բերանին:

43. Գիժ քամիկ

Փոթորիկ պապը մի գիժ
տղայ ունի, անունը Քամի:
Իսկի չի կարողանում հանգիստ
նստի, միշտ մի անկարգութիւն
պիտի անի:

Մին էլ տեսար մէկի գըլ-
խարկը թոցրեց գլխից, միւսի
հովանոցը շուռ տուաւ ու ին-
քը շը-շը-լալով փախաւ գնաց:

Գնաց յարձակեց տան-
տիկնոջ փռած լւացքի վրա.
Հապիկը շարտեց գցեց հարե-
ւանի բակը, թաշկինակը հա-
նեց կտուրը ու ինքը ընկաւ փողոցները:

Փողոցների փողին հաւաքեց, վեր կալաւ լցրեց անցնող-
ների աչքն ու բերանը, ինքը, վը՛զզ, թողեց կորաւ:

Ի՛նչ կորաւ: Մին էլ անձ ներս ընկաւ բաց լուսամուտից,
փչեց, հանգրեց ճրագը, քեզ թողեց մթնումը ու սուլելով,
ծիծաղելով վառարանի ծակից դուրս փախաւ:

Գիժ է, գիժ:

Էլ ուրիշ ի՛նչ գժութիւններ է անում քամին:

Հանեւ լուկ. — Ոտները կրակում, գլուխը երկնքում:

44. Քամիկ

—Ո՛ւ-նւ-նւ...—

Քամին է, քամին,
տես անգգամին.

բերան շունի՛ փըշում է,
թևեր շունի՛ թըռչում է,
ձեռքեր շունի՛ քաշում է,
իմ փոքրիկին՝ բըշում է:

Կորի, դու բամի,
անպիտան քամի:
Մի՛ վախի, ջանիկ,
փէշըս պինդ պահի,
ես թող չեմ անի,
քամին քեզ տանի:

45. Ժամացոյց

—Չ՛ըխկ-չ՛ըխկ, չը՛խկ-չը՛խկ,—հանդարտ ու միակերպ
գնում գալիս է ժամացոյցի ճօճանակը:

—Վեր կաց, վեր կաց, Գուրգէն, արդէն եօթը խփել է,—
զարթեցնում է մայրիկը տղին:

—Թող մի քիչ էլ բնեմ,—խնդրում է Գուրգէնը ճըգճըգե-
լով:—Մեր ժամացոյցը առաջ է վազում:

—Ո՛չ-նչ, նչ-նչ,—պատասխանում է ժամացոյցը պատից:

*
*
*

Գուրգէնը գալիս է դպրոցից, վերարկուն հանում է,
զլիարկը դէն շարտում:

—Ե-կանր, ե-կանր,—ողջունում է նրան ժամացոյցը:

—Ռւֆ, դեռ մէկը չը կայ, իսկ հայրիկը միշտ երկուսին է գալիս:

Ու Գարգէնը կանգնում է ժամացոյցի առջև, ոտը գետնին է զարկում ու կանչում:

—Ի՞նչ դանդաղ ես բանում, ժամացոյց: Մի բիշ շուտ ես շատ եմ սոված,

—Ես-չէ, ես-չէ,—ծաղրում է նրան ժամացոյցը, իր երկար ճօճանակը հանգիստ աջ ու ձախ շարժելով:

* * *

Թէյը վաղուց հաւաքել են: Դուրսը վաղուց մթնել է:

Գուրգէնը նոր է նստել դասերը սերտելու:

Իսկ ժամացոյցը անագին աչքը չռել՝ նայում է ու կրկնում:

—Ա՛յ-այ-այ-այ:

1) Ի՞նչպիսի տղայ էր Գուրգէնը:

2) Ժամացոյցը նրա է քնում:

Առաժ.—Այսօրեայ գործը վաղան մի թողնի:

46. Արտուտիկ

Արտուտիկ,
նախշուն տոտիկ,
իջնեն կալեր
գողտիկ-մողտիկ,
ընտրեն քարեր,
ուտեն կուտիկ,
կըծլւլան
կըլթիկ-կըլթիկ:

Արտուտիկը ամենից քաղաղ նրա է երգում:

47. Ուր կորաւ

Փորրիկ Վաչիկը սենեակում մենակ էր: Տեսաւ սեղանի

վրա շորի խոզանակը: Աթոռը քաշեց սեղանի առջև, բարձրացաւ, խոզանակը վերցրեց, ուզում էր իջնի, մին էլ յանկարծ ի՞նչ տեսաւ:

Մի սիրուն, գանգուր տղայ, կարծես միւս սենեակից, նայում է իրեն:

—Վահ, էս սրտեղից եկաւ:

Վաչիկը զարմացած մի բիշ մտիկ տւաւ ու ժպտաց:

Տղան էլ էնտեղից ժպտաց:

էս շատ դուր եկաւ Վաչիկին ու կանչեց.

—Արի, խաղ անենք. ես էնպէս լաւ ձի ունեմ:

Տղան էլ էնտեղից ձեռքով արաւ ու մի բան ասաւ, բայց էնպէս ցած, որ Վաչիկը բան չը հասկացաւ:

—Ի՞նչ ես ասում. է՞ս գամ: Չէ, ես քեզ մօտ չեմ ուզում. դու արի էստեղ:—Ասաւ ու գլուխը թափ տւաւ:

Նա էլ էնտեղից գլուխը թափ տւաւ:

էս մինը Վաչիկին դուր չեկաւ: Գիթ ու մոռթը հաւաքեց ու բռունցք ցոյց տւաւ:

Նա էլ էնտեղից ցոյց տւաւ իր բռունցքը:

Վաչիկը բարկացաւ ու հանեց լեզուն:

Իսկոյն տղան էլ հանեց լեզուն:

Վաչիկը կատաղեց, խոզանակն առաւ ու մէկ էլ, շրճ խկ պատից կախած հայելին կտոր կտոր եղաւ, թափւեց գետին:

Մայրիկը ձայնից ներս վազեց սենեակը, իսկ Վաչիկը ապշած մնացել էր աթոռի վրա ու նայում էր թէ էս ո՞ւր կորաւ էն սատանայ տղան:

էլ ի՞նչի մէջ մարդ կարող է տեսնել իր պատկերը:

48. Կ ի թ

— Ասան, տեսնեմ, մեր գիւղում
կովերն ինչպէս են կթում:

— Ահա այսպէս են կթում.

Ժիծը խլում հորթուկից,
հորթը կապում մօր ծնկից,
կովկիթն իրենց գոգն առնում,
կովի կողքին կրկրգում.

Փր՛ 22 - Բր՛ ԺԺ,

Փր՛ 22 - Բր՛ ԺԺ:

- 1) Ուրիշ ինչ կենդանիներին են կթում:
- 2) Կաթը ինչու են կթում:
- 3) Ինչո՞ւ են կթելիս հորթը կովի ծնկից կապում:

49. Սահակի երգը

Շուշիկը հիւանդացել էր: Նրան
մանկանոցից հեռացրին ու պառկե-
ցրին ընդարձակ դահլիճում, մայրի-
կի ննջարանի կողքին:

Այդ օրւանից նրա եղբայր Սահակը
մանկանոցում հէնց որ անկողին էր մտնում, սկսում էր բարձր
ձայնով երգել: Ամեն երեկոյ, մէկը միւսի ետևից, երգում էր
իր գիտեցած բոլոր երգերը:

Մի իրիկուն էլ, երբ սկսեց երգել, մայրիկը մտաւ նրա
սենեակը ու ասաւ.

— Սուս կաց, հերիք է ինչ երգեցիր. քնի:

— Բայց չէ՞ որ Շուշիկը զեռ քնած չի, մայրիկ,— պա-
տասխանեց Սահակը:

— Ի՞նչ անենք որ քնած չի:
— Ես երգում եմ, մայրիկ ջան, մինչև որ Շուշիկը քնի:
Նա էնտեղ մենակ վախենում է:
— Դէ լաւ, լաւ, երգի. ես չէի իմանում, հոգիս: Երգի,
մինչև Շուշիկը քնի:

50. Ոնց են հարում խնոցին

Թուր ծառից կապեցին,
հաստ խնոցին կախեցին,
երկու ծայրից բռնեցին,
տարան բերին շարժեցին,
թլլլլկ—չլլլկ,
չլլլկ—թլլլկ,
ահա այսպէս հարեցին,
գեղին կարագ հանեցին:

- 1) Կարագը ինչից հանեցին:
- 2) Կարագը հանելուց յետոյ՝ խնոցում ինչ մնաց:
- 3) Չե՞զ մօտ էլ այսպէ՞ս են խնոցի հարում:

51. Խնոցի

Հարի, հարի, խնոցի՛,
մէջը բարի խնոցի՛,
ունկը բարակ, խնոցի՛,
մէջը կարագ, խնոցի՛:

52. Քեռին մեռել է

Գորտը գորտին կանչում է:
— Քեռին մեռել է, քեռին մեռել է:
— Ե՞րբ, ե՞րբ, ե՞րբ:
— Մէ-կէ-կէլօրը, մէ-կէ-կէլօրը:
— Ղո՞րթ, զո՞րթ, զո՞րթ:

53. Ճանճերի գրոյցը

Իրիկունը ճանճերը հաւաք-
ւել էին առաստաղին ու գրոյց
էին անում:

—Տը՛ղգ, տը՛ղգ, ի՛նչ լաւ կի՛ն
է Սօֆիա մայրիկը,—ասում. էր
մի ճանճ շաքարոտ ոտները լի-
զելով:—Ամբողջ օրը շարձարւում

է մեզ համար: Թէյի ժամանակ լիք շաքարամանը բերում է
դնում մէջտեղը: Մեզ համար անուշ է պատրաստում, կան-
ֆէտ է հանում, բոլորը մեզ համար:

—Տ՛ղգ, տը՛ղգ,—մէջ մտաւ մի ուրիշը:—Այն օրն էլ երե-
խաները մեր խաղողը ուտում էին, եկաւ խլեց, դրաւ պահա-
րանի գլխին որ մենք ուտենք:

—Իսկ այն արջի նման մարդը, որ հայրիկ են ասում,—
դարձեալ սկսեց առաջինը,—ի՛նչ անպիտան մարդ է: Մի տե-
սակ բան է ծխում, ծխով տունը լցնում է, քիչ է մնում խեղդը-
ւես: Առջին էլ փոքրիկ ամանով մի բան է դրել, որ ինքը
թանաք է ասում: Այն օրը
փորձեցի, համը տեսայ. թո՛ւ,
այնպէս դառն էր. քիչ մնաց՝
մէջն էլ խեղդուէի: Կատ ան-
պիտան մարդ է, շատ:

—Օֆ,— հառաչեցին բոլոր
ճանճերը միասին,—ափսոս չի
Սօֆիա մայրիկը:

- 1) Սօֆիա մայրիկն էլ սիրում էր մանճերին:
- 2) Հապա ինչու էր այնպէս հոգ քաշում մանճերի համար:

Առաժ.—է՛ն ընկաւ գարու հորը:
Ասա՛ւ՝ էս լաւ է քանց իմ ախոռը:

54. Կատու

Կատուն եկաւ փիսիկ-փիսիկ,
հազար նազով, ինչպէս հարսիկ-
դունչը սրբեց թաթիկներով,
մազը սանրեց շանչիկներով:
Կատո՛ւ, կատո՛ւ, է՛ր ես արտում.
Թէ՛ միներն են այսօր արթուն:

55. ***

Փոքրիկ Արտաշէսը շը-
շըւացնելով գնում էր ձորով:
Յանկարծ լսեց, որ մի ուրիշն
էլ է շըւացնում: Հէնց իմա-
ցաւ ընկերն է, կանգնեց,
ձայն տւաւ.

—Վահան, դ՞ու ես:

—Ե՛ս...

—Ատա՛, մեր հորթը ո՞ւր
գնաց. տեսա՞ր:

—Սա՛ր...

—Հանա՞ր ես անում, ի՛նչ է:

—Չէ՛...

—Վա՛յ, էտ հօ զէլը կա՛ւախ:

—Ուտի՛...

Արտաշէսը լալով վազեց տուն. տեսա՛ւ հորթն էլ է տանը,
Վահանն էլ:

- 1) Հապա ո՞վ էր Արտաշէսին պատասխան տալը:
- 2) Ի՞նչ զննեց այս պատմութեան վերնագիրը.

Առաժնեք.—1) Դատարկ կարասը մեծ ձայն կը տայ:
2) Կարասումը ինչ ձայն տա՞ւ էն կը լսես:

56. Ծառի զարմանքը

Քեռի Խէչանի այգում խաղողը հասել էր: Թըռ-
չունները մէջը բէֆ էին անում, մանաւանդ մի
փոքրիկ ծիտ: Նա ծնել էր հէնց այդ այգում, մի սալորենու երկու
ձիւղի արանքում: Ամբողջ օրը թռչում էր ողկոյզից ողկոյզ,
այստեղ մի հատիկ, այնտեղ մի հատիկ, անուշ էր անում ու
երգում: Մի օր էլ տեսաւ՝ գիւղացիք բթոցներով թափել են
այգին: Հեռացաւ, թառ եղաւ մի ծառի ու խէթ-խէթ նայում
էր այնտեղից: Տեսաւ որ գիւղացիք դանակներով կտրատում
են ողկոյզները, բթոցներն ածում, շալակում տանում:

— Էս Բնչ անասուած բան է. Բնչ են ա-
նում էս մարդիկը իմ այգում, ո՛ր են տանում
իմ խաղողը, — զարմացած մտածում էր նա և չէր
կարողանում հասկանալ:

- 1) Ո՛ր էին տանում խաղողը:
- 2) Էս ամենը տարւայ ո՞ր եղանակին էր:
- 3) Խաղողից Բնչ են պատրաստում:
- 4) Խաղողի հետ միասին էլ ուրիշ Բնչ
պտուղներ են հասնում:

Ա. ռ. ա. ծ. — Ծառը քանի պտուղ շատ
ունենայ, գլուխը բաշ կը գցի:

Յ ա ն կ

ԱՅԲԲԵՆԱՐԱՆ

1. Մուկն ու մանուկը . . .	12
2. Սըրամիտ Սուրէնը . . .	13
3. Պըստիկ նապաստակը . . .	14
4. *Օրօր	16
5. Արագիլն ու գորտը . . .	17
6. Պարոն գըղաղը	18
7. Տերկները ընկնում են . . .	19
8. Խոսրովի նըկարը	20
9. *Բաղիկ	21
10. Սըրտոտ որսկանը	22
11. Աշուն	24
12. Անկարգ Պօղոսը	26
13. Չար-եղօն և իր եղբայրը . . .	29
14. Պետիկի վերջակէտը	31
15. Բակի զինւորները	33
16. Հնարագէտ Համօն	34
16. Էս սեղանն ու էն սեղանը . . .	36
18. Անքուն դևի հեքիաթը	38

ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ

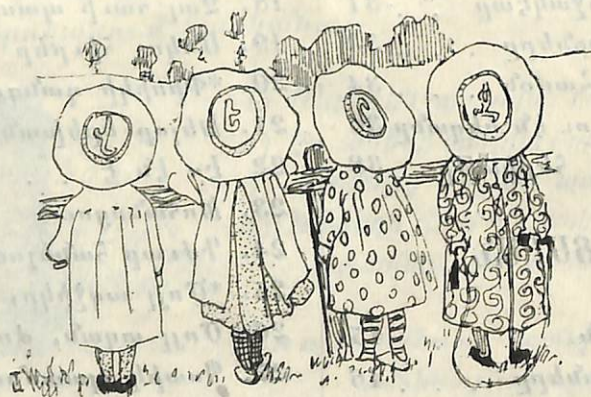
1. *Լուսաբացին	45
2. Ծառի գուլպաները	46
3. *Լուսացաւ, ժողովրդ.-ից . . .	46

4. *Առաջին ձիւնը	46
5. Ուլիկը	47
6. Աշխարհի կործանումը	49
7. *Բաղիկը, Գ. Քաթիպա	52
8. Օգնութիւն	52
9. *Շունը	53
10. Երկու հարևան	53
11. Իրիկուն	55
* Ամենն իր տուն	56
12. Մարգօի հարստութիւնը	55
13. Չեռքի մատները, ժողով	57
14. Արդէն աշակերտ է	58
15. *Գրիչ	58
16. Արև և լուսին	59
17. *Մկան տունը	60
18. Չալ հաւի պատմութիւնը	61
19. Անկոչ հիւրեր	63
20. *Փիսիկի գանգատը	64
21. Խելօք երեխաներ	64
22. Էս էն է	67
23. Խոհանոցում	70
24. Դժւար հանելուկ	71
25. *Ծոյլ աղջիկը, ժողովրդ	72
26. Ծոյլ տղան, ժողովրդ	72
27. Պատիկ պատմութիւն	72
28. *Կճուճը, ժողովրդ	73

29. Նկարիչն ու մեքենավարը	74	43. Գիժ քամին	86
30. Պոչատ աղւէսը	75	44. *Քամի	87
31. Անվախ Մարիամը	78	45. Ժամացոյց	87
32. *Կռունկներ, ժողովրդ.	78	46. *Արտուտիկ, ժողովրդ.	88
33. Արագիւնների դարձը	78	47. Ո՛ւր կորաւ	89
34. *Գարնան ամիսները	80	48. *Կիթ, Ա. Արարատեանի	90
35. Խելօք հաշիւ	80	49. Սահակի երգը	90
36. *Մեղու, ըստ Գ.-Ք.	80	50. *Ոնց են հար. խնոցին Ա.Ա.	91
37. Բնի մէջ	81	51. *Խնոցի, ժողովրդ.	91
38. *Նապաստակի քացին	82	52. *Քեռին մեռել է, ժողով.	91
39. Ո՛վ է մեղաւորը	82	53. Ճանճերի զրոյցը	92
40. *Ծախ օրօրքը	83	54. *Կառու Գ. Ք.	83
41. Ծիտը	84	55. Արձադանք	93
42. *Ծիտ, ժողովրդ.	86	56. Ծախ զարմանքը	94

ՀԱՆՆԵԼՈՒԿՆԵՐԻ ԼՈՒԾՈՒՄԸ

1. Անտառ	35	7. Սամովար	71
2. Մատ, մատանի	57	8. Ճրագ	71
3. Անկողին	58	9. Միլեր	72
4. Գիշեր	60	10. Սոււեր	73
5. Գետ	66	11. Սաղ	85
6. Կամուրջ	66	12. Ծուխ	86

2013
3667

А Р М.
4-256

0

ԼՈՒՍԱԲԵՐ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Գինն է 45 կ.

Կազմողների հասցեն՝ Тифлисъ Бебутовская 25.

Арм.
4-256a

[Handwritten signature]